

КОРДОН

лінія безпеки

2014

№2

17

МИТТЄВОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ ВЕСНИ

стор.8

ЛАНЦЮГОВА РЕАКЦІЯ

стор.28

БЕЗ ЗБОЮ!

стор.20

РЕЖИМ ДЕФРАГМЕНТАЦІЇ

стор.6

«Кордон» – «Режим» – «Рубіж»

ПАРАДОМ ВОРОГ НЕ ПРОЙДЕ!

стор.4

Фот. Валерія Олійника

КОРДОН

Центральний друкований орган
Державної прикордонної служби України
№2 (92) 2014

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Микола ЗОРИК
E-mail: nigo@ukr.net

ЗАСТУПНИК ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА:

Дмитро СЛИВНИЙ
E-mail: sd-media@ukr.net

**РЕДАКЦІЯ ВИСЛОВЛЮЄ ВДЯЧНІСТЬ
ЗА ДОПОМОГУ У ПІДГОТОВЦІ НОМЕРА:**

Сергію АСТАХОВУ
Валентині БОЖОК
Олександрю ФІЛЮ

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ:

Тетяна ФІЛІПЕНКО
Наталія УСТЬЯНЦЕВА

ЛІТЕРАТУРНИЙ РЕДАКТОР:

Олеся МЕДВЕДЕНКО

ДОДРУКОВА ПІДГОТОВКА:

ТОВ «КЖД «Софія»

ХУДОЖНЄ ОФОРМЛЕННЯ:

Людмила ДЬОМІНА

Адреса редакції: 02099
м. Київ, вул. Ялтинська, 11
Тел./факс: (044) 566-43-30
E-mail: kordon@pvu.gov.ua

В журналі розміщені

ФОТОГРАФІЇ:

Сергія БРОВКА
Сергія ГУДАКА
Людмили ДЬОМІНОЇ
Сергія КОТЕЛЬНИКОВА
Валерія ОЛІЙНИКА
Дмитра СЛИВНОГО
Олександра ТКАЧЕНКА

Виготовлено: ТОВ «КЖД «Софія»,
08000, Київська обл., смт. Макарів,
вул. Першотравнева, 65.

Підписано до друку: 28.03.2014.
Наклад: 4736 примірників.
Свідчення про реєстрацію:
КВ№8070 від 28.10.2003.

Рукописи матеріалів, що не замовлялися
редакцією, не редагуються та не
повертаються. Думки авторів публікацій
журналу не завжди збігаються з позицією
редакції. Відповідальність за достовірність
фактів, власних імен та інших відомостей
несуть автори публікацій.
Деякі з фотографій не є прямими
ілюстраціями до текстів.
При використанні матеріалів посилання
на журнал «Кордон» обов'язкове.

Підписний індекс: 48736

© «Кордон», 2014

На обкладинці фото Валерія Олійника

44

28

4

Микола ЛИТВИН:
«Зараз ми фактично складаємо іспит з того, до чого готувалися все життя.»

20

- 4 актуально**
ПАРАДОМ ВОРОГ НЕ ПРОЙДЕ
- 6 компетентно**
РЕЖИМ ДЕФРАГМЕНТАЦІЇ
- 8 хроніка**
17 МИТТЄВОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ ВЕСНИ
- 20 пульс кордону**
БЕЗ ЗБОЮ
- 28 у фокусі**
ЛАНЦЮГОВА РЕАКЦІЯ
- 36 дата**
ОДИН ІЗ ПЕРШИХ...
- 38 ювілей**
«ТВІЙ, ПОКИ СВІТ СОНЦЯ»
- 42 постскрипtum**
УКРАЇНА – ПОНАД УСЕ
- 44 позиція**
ЄДИНІ

8

«Кордон» – «Режим» – «Рубіж»

ПАРАДОМ ВОРОГ НЕ ПРОЙДЕ

Обставини, за яких упродовж останніх тижнів працює Державна прикордонна служба України, можна назвати справді унікальними. Українські прикордонники охороняють державний рубіж в умовах анексії Криму Російською Федерацією і нарощування присутності збройних сил агресора в регіонах, суміжних з південно-східними областями нашої країни. Прикордонне відомство вдалося до активних заходів із забезпечення контрольованості ситуації. Йдеться про операцію «Кордон» – на українсько-російській та українсько-білоруській ділянках, операцію «Рубіж» – на українсько-молдовському кордоні та операцію «Режим» – на адміністративному кордоні АР Крим. Разом з тим, відповідно до розпоряджень Кабінету Міністрів України та відомчих наказів, у стислі терміни було фактично перебудовано систему охорони держкордону й доукомплектовано прикордонні підрозділи.

Голова Державної прикордонної служби України особисто здійснює моніторинг ситуації та державно-му кордоні, відвідує органи та підрозділи охорони рубежу на ділянках Східного, Південного й Північного регіональних управлінь, перевіряє виконання розпорядження щодо здійснення посиленої охорони державного кордону, його інженерне облаштування, а також умови розташування передислокованих резервів та їх готовність до реалізації поставлених завдань.

У ході чергової робочої поїздки Микола Литвин провів декілька нарад за участю як керівного складу органів Держприкордонслужби на місцях, так і представників підрозділів Збройних Сил України та місцевих органів влади, в ході яких він уточнив завдання прикордонних підрозділів залежно від реальної обстановки. Зокрема, під час зустрічі з прикордонниками Східного регіонального управління Голова ДПСУ відзначив:

– Потрібно розуміти, що ми перебуваємо на стадії підготовки до відбиття можливого збройного вторгнення в Україну. Повторення ситуації в Криму не буде! Адже війська Чорноморського флоту вже перебували на території півострова. Ми маємо

**» ЗАРАЗ МИ
ФАКТИЧНО СКЛАДАЄМО
ІСПИТ З ТОГО, ДО
ЧОГО ГОТУВАЛИСЯ ВСЕ
ЖИТТЯ.**

бути готові дати відсіч. Тому в таких непростих умовах кожен прикордонник має відчувати всю відповідальність за долю Батьківщини. І нехай ніхто не сумнівається, що за зраду Присязі доведеться відповідати. Зараз ми фактично складаємо іспит з того, до чого готувалися все життя. Парадом ворог по нашій землі не пройде. Якщо до нас прийдуть зі зброєю – на зброю й на штовхнуться!

Генерал армії України Микола Литвин також наголосив на необхідності враховувати підступну кримську тактику росіян, які виставляли перед солдатами цивільних, у тому числі жінок і дітей.

У ході подальшої роботи на кордоні Голова ДПСУ відвідав блокпости на сухопутному адмінкордоні АР Крим, зустрівся з персоналом та сім'ями прикордонників, виведених із Криму, ознайомився з умовами проживання особового складу мотоманеврених груп, що прибули для посилення державного рубежу. Відвідав він і пункт пропуску «Бачівськ», де було проведено нараду з представниками Збройних Сил України та митниці з питань організації взаємодії. Наступним місцем перевірки східного кордону стало управління Сумського заgonу. Тут також відбулася коорди-

наційна нарада за участю голови облдержадміністрації та керівників СБУ, МВС і ЗСУ області з метою поліпшення взаємодії між силовиками та місцевою владою.

За результатами робочих поїздок у Києві була проведена прес-конференція для представників українських та іноземних ЗМІ.

– Для нас важливо виконати свій обов'язок та зберегти кордони держави недоторканими. У прикордонників є для цього все необхідне – увесь арсенал сил і засобів, які ми можемо використовувати, у тому числі зброя, – наголосив Голова Держприкордонслужби.

Микола Литвин відзначив, що морально-психологічний стан особового складу є задовільним. Прикордонники готові зі зброєю в руках боронити кордони України. Щодо ситуації в пунктах пропуску,

то керівник відомства відзначив суттєве зменшення кількості осіб і транспорту, які перетинають українсько-російський кордон. Так, лише за останній тиждень кількість подорожуючих на цій ділянці кордону скоротилася на чверть, транспортних засобів – на 32%. Водночас побільшало тих, хто намагається перетнути кордон з метою дестабілізації ситуації в Україні та участі в антидержавних діях. Від початку проведення заходів посиленого контролю вже відмовлено у пропуску понад 8 тис. таких осіб, крім того, затримано 62 особи, причетні до екстремістської діяльності.

Генерал армії України Микола Литвин відзначив, що поблизу східних кордонів з Україною продовжується нарощування кількості підрозділів збройних сил Російської Федерації, які, попри офіційне завершення навчань, не повертаються до місць

постійної дислокації. Тривають провокації з боку російських військових. Зокрема, колони військової техніки висуваються до кордону, а потім повертаються назад. Такі маневри відбуваються переважно вночі.

– Заради посилення охорони кордону на східній ділянці ми залучили мотоманеврені групи, особовий склад яких оснащений індивідуальною стрілецькою та колективною зброєю, – зазначив Голова Держприкордонслужби. Він зауважив, що впродовж останніх років відомство йшло до цивілізованого формату роботи за зразком правоохоронців європейських країн. Проте нинішня ситуація потребує озброєння й техніки для адекватної відсічі збройного нападу країни-агресора, як це було у військовій структурі прикордонних військ за часів СРСР. **К**

Наталія УСТЬЯНЦЕВА

МІНІСТР ОБОРОНИ

У ці неспокійні, переламні часи, коли військовий агресор загрожує нашим кордонам, країна потребує справжніх професіоналів на високих державних постах, особливо в оборонному відомстві. Нині посаду міністра оборони обійняв генерал-полковник Михайло Коваль – кадровий військовий, прикордонник, який присвятив служінню Вітчизні майже сорок років свого життя. Його кандидатуру запропонував голова Верховної Ради України, в.о. Президента України Олександр Турчинов, а відповідне рішення підтримав 251 парламентарій при необхідному мінімумі в 226 голосів.

Михайло Володимирович Коваль командував парашутним батальйоном, танковою дивізією, керував штабом Внутрішніх військ. З 2002 року працював першим заступником керівника прикордонного відомства. Має вчений ступінь кандидата історичних наук, а також є автором цілої низки наукових робіт, присвячених реаліям фортифікації на теренах України напередодні та під час Другої світової війни. Добре обізнаний у військовій справі, він користується заслуженою повагою й авторитетом серед прикордонників. Його здібності та знання кадрового військового особливо проявилися в кризових ситуаціях, зокрема під час конфлікту з Російською Федерацією щодо приналежності острова Коса Тузла у 2003 році та під час останніх подій у Криму.

Представляючи нового виконуючого обов'язки міністра оборони України керівному складу Міністерства оборони та Генерального штабу, в.о. Президента України – Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України Олександр Турчинов висловив переконання, що генерал-полковник Михайло Коваль у своїй діяльності керуватиметься принципами професіоналізму, патріотизму та відповідальності. Бо саме такою має бути політика Міністерства оборони.

Подякувавши керівництву держави за довіру, Михайло Володимирович наголосив, що як кадровий військовий він чітко розуміє всю відповідальність, яка лягла на його плечі. А ми сподіваємося, що він гідно виконає свій конституційний обов'язок, зробивши все від нього залежне, аби у важких умовах сьогодення зміцнити українську армію. **К**

Людмила ДЬОМІНА

РЕЖИМ ДЕФРАГМЕНТАЦІЇ

Для тих, хто знайомий з деякими особливостями роботи операційних систем своїх персональних комп'ютерів, відомий термін, який визначає процес оновлення та оптимізації логічної структури розділу фізичного диску для забезпечення зберігання файлів у неперервній послідовності кластерів. Власне графічне відображення цього процесу сьогодні найбільше нагадує реакцію Державної прикордонної служби України на неадекватні дії Російської Федерації щодо анексії Криму та зосередження військ поблизу південно-східних рубежів нашої країни. Що саме вдалося зробити вітчизняному прикордонному відомству, які «пошкоджені кластери» втрачено та як виглядатиме охорона державного кордону після завершення відповідних процесів? Компетентні відповіді на ці запитання дав перший заступник Голови Державної прикордонної служби України – директор Департаменту охорони державного кордону генерал-полковник **Павло Шишолін**.

Днями відбулися брифінг Павла Шишоліна у Кабінеті Міністрів України та зустріч заступника Голови ДПСУ з членами ветеранських організацій прикордонників, громадської ради при АДПСУ та профспілки. Питання №1 обох зустрічей – доля українських прикордонників у Криму, а також можливості прикордонного відомства щодо забезпечення недоторканності державного рубежу у разі спроби Росії ввести війська у південно-східні області України. Генерал-полковник Шишолін дав цікаві й вичерпні відповіді на проблемні питання сьогодення.

ВСЕ ВІД НАС ЗАЛЕЖНЕ

Стосовно ситуації в Криму Павло Шишолін повідомив: «Всі пункти пропуску, пости технічного спостереження, адмінбудівлі та соціальна інфраструктура на півострові заблоковані, захоплені. У зв'язку з цим ми не можемо виконувати там свої завдання за компетенцією згідно із законами «Про державний кордон України» та «Про Державну прикордонну службу України». У цій ситуації ми прийняли рішення, яке підтримало керівництво держави, і почали передислокацію для виконання завдань на другому рубежі – адміністративному кордоні Херсонської й Миколаївської областей з АРК.

При цьому ми вивели всі кораблі, вивезли зброю Севастопольського, Керченського та Ялтинського загонів Морської охорони. Що стосується сухопутних підрозділів, то ми не можемо перемістити на материкову частину пункти пропуску чи службові приміщення. Це майно захоплено, але воно повністю дискредитоване: знищена техніка, програмні продукти, залишився лише колись дорогий матеріал.

Хочу подякувати нашому персоналу, який дотримувався загальної ідеології

та залишався вірним Присязі. Прикордонники виконували свій обов'язок у Криму до останнього. Ми несли службу, допоки групи спецназу та ФСБ по 50–100 чоловік, попри наш беззбройний спротив, не захоплювали підрозділи. Люди витримували шалений морально-фізичний пресинг. ФСБ мала готові досьє на кожного начальника – від керівника відділу і вище. Вони знали, як і з ким розмовляти, як на кого тиснути.

Сьогодні Крим де-факто поза межами нашого впливу, і люди отримали можливість визначитися – залишитися там чи переїхати служити на материкову частину України. Для тих, хто переїздить, їхніх сімей ми намагаємося надавати всебічну допомогу і будемо робити це й надалі».

ВЕЛИКЕ ПЕРЕСЕЛЕННЯ

Державна прикордонна служба України здійснює поетапну передислокацію персоналу з АРК. Як розповідає перший заступник Голови Держприкордонслуж-

би, представники морської компоненти відбувають до місця несення служби їхніх загонів, передислокованих у Маріуполь та Одесу. Моряки виконали свій обов'язок, весь справний корабельно-катерний склад загонів Морської охорони із Криму виведено.

«Розпочався процес переміщення Азово-Чорноморського регіонального управління та Сімферопольського (який стане Херсонським) прикордонного загону в Херсон, зазначає Павло Шишолін. Голова Херсонської облдержадміністрації виділив нам приміщення, де будуть розміщені службові кабінети персоналу, а також житло для сімей прикордонників.

Відповідно до доручення виконуючого обов'язки Президента України, а також прем'єр-міністра України прикордонники вже котрий день здійснюють контроль в'їзду та виїзду на адміністративному кордоні Херсонської й Запорізької областей з АР Крим. На цих напрямках контролюється абсолютно весь автотранспорт і всі потяги, що рухаються до Мелітополя та

Херсона. Для цього проведено певну реорганізацію підрозділів, які несуть службу на даній ділянці, а також посилено цей сегмент за рахунок резервів».

СХІДНА ЗАГРОЗА

Органи та підрозділи Держприкордонслужби перебувають у стані очікування агресії в східних та південних областях, отож на даних напрямках прикордонники готові забезпечувати і охорону, і оборону державного рубежу. Днями на ділянці Східного регіонального управління у зв'язку з рухом колони військової техніки поблизу кордону на суміжній стороні прикордонні підрозділи були підняті за сигналом тривоги. У разі порушення кордону була б застосована

кримінальних елементів, мета яких – дестабілізувати обстановку в країні. Варто зауважити, що за добу пропуск на кордоні з Росією сьогодні складає в середньому 16–18 тис. осіб та 4–5 тис. транспортних засобів. Для порівняння: два місці тому кордон між Україною та Росією щодоби перетинало 40–50 тис. осіб та 10–15 тис. транспортних засобів. Зменшення суттєве, але рух через державний кордон не зупинено.

ПРИДНІСТРОВСЬКИЙ ВЕКТОР

Пильної уваги сьогодні потребує так званий придністровський сегмент українсько-молдовського кордону. На території не визнаної Придніпровської

внутрішніх військ, СБУ, митниці вживає заходів для надійного захисту цієї ділянки державного рубежу.

МОБІЛІЗАЦІЯ

Прикордонне відомство розпочало призов 3900 осіб. Більшість із них – люди з досвідом прикордонної служби, для решти проведуть навчально-методичний збір. Мобілізований персонал буде поставлений на всі види забезпечення і приступить до несення служби у визначених підрозділах.

НЕЗМІННИЙ ЗАХІД

Посилення південно-східних рубежів не знімає з прикордонників відповідальності за інші ділянки кордону. Так, для за-

зброя. Позиція керівництва і персоналу чітка: агресор не повинен ступити на територію України. Люди до цього готові.

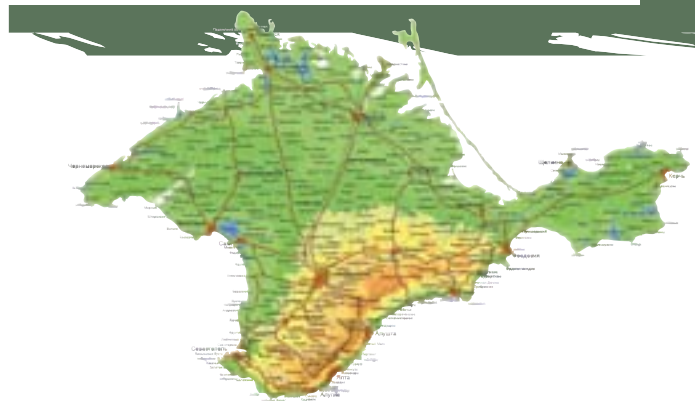
За словами очільника Департаменту охорони держкордону, нині на східній ділянці кордону відбувається реалізація заходів щодо недопущення проникнення на територію України людей з військовою підготовкою, озброєних,

Молдовської Республіки перебувають і миротворчі сили РФ, і невеликий контингент колишньої 14-ї армії. Тому існує велика ймовірність як провокацій з боку агентів ФСБ чи найнятих ними осіб, так і збройної агресії. Для недопущення таких проявів та ефективної протидії їм персонал Південного регіонального управління у взаємодії з підрозділами

східної ділянки залишаються актуальними питання незаконної міграції та контрабанди тютюнових виробів. Нинішня ситуація відзначається активізацією дій незаконних мігрантів, які намагаються втекти до Європи. Обстановка на державних кордонах України залишається складною, проте контрольованою по всьому периметру. [к](#)

17 МИТТЄВОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ ВЕСНИ

Такому сценарію позаздрив би навіть Юліан Семенов, за романом якого було знято славнозвісний художній фільм. Трохи більше як за два тижні мирний півострів перетворився на справжню окупаційну зону, нову «гарячу точку» на карті світу, а силове захоплення Верховної ради Криму й Ради міністрів автономії проросійськи налаштованими сепаратистами за підтримки російських військових стало початком зухвалої збройної інтервенції іноземних збройних сил на територію нашої держави.

Головні дійові особи кримського сценарію – більш ніж сумнівні особистості, про діяльність яких можна писати кримінальні романи, та саме їм наші північні сусіди довірили здійснити «крадіжку століття», чи то, як вони називають, забезпечення захисту російських громадян на території України. Від кого треба було захищати росіян, досі залишається загадкою, однак акт анексії таки відбувся. Найбільш парадоксальним є те, що за час «маневрів» російських військ на території Криму справа поки що обійшлася кількома пострілами та одним загиблим. А ось чого це коштувало українським військовослужбовцям, і в першу чергу прикордонникам, – про це справді варто говорити.

28 ЛЮТОГО

Рівняння з тридцятьма невідомими і, як результат, – відсутність швидкого, зрозумілого рішення, що зумовило серйозні наслідки. Так кількома словами можна охарактеризувати ситуацію, що склалася на ранок 28 лютого. Близько тридцяти озброєних осіб у повному військовому обмундируванні без розпізнавальних знаків на чотирьох автомобілях прибули до Севастопольського загону Морської охорони і здійснили спробу блокування ЗМО. Прикордонники ідентифікували даних осіб як військовослужбовців 810-ї бригади морської піхоти ЧФ РФ. Вояки розташувалися перед КПП загону та оточили всі підступи до нього. На висотах довкола розмістилися снайпери.

Згодом до КПП частини прибув керівник групи російських військовослужбовців капітан 1-го рангу Олександр Толмачов, який озвучив вимогу до українських військових не залишати частину. За його словами, озброєні люди, які заблокували загін, виконували вимоги постанови «Ради Безпеки Криму» – не допустити захоплення зброї українських прикордонників екстремістами. Після переговорів з командиром загону російські військові відійшли на 25 метрів від КПП і продовжили спостереження за частиною. Майже одночасно з цими «заходами» на відстані п'яти кабельтових від берега на рейді Балаклавської бухти зупинився ракетний катер ЧФ РФ «Івановец». Причиною зупинки стала нібито поломка двигуна.

Водночас під час виконання завдань з охорони державного кордону наряд поста технічного спостереження «Такіль» відстежив переліт в Україну з Керченського напрямку на висоті до одного кілометра більше 10 російських військових вертольотів. На аеродромі «Кача» було оформлено три вертольоти, стосовно яких подана відповідна заявка ЧФ РФ. Інші вертольоти, які перетнули державний кордон України, порушили вимоги відповідних двосторонніх угод.

1 БЕРЕЗНЯ

Пункт пропуску «Сімферополь-авіа» оточений озброєними людьми, які не втручаються в роботу контрольних служб. За добу тут оформлено 13 літаків. Пункт пропуску «Крим-Кавказ» також здійснює роботу в штатному режимі. За попередню добу оформлено 11 паромів. Перед пунктом пропуску в сервісній зоні перебуває численна група військовослужбовців ЧФ РФ, які не втручаються в його роботу. Прикордонники Севастопольського загону Морської охорони продовжують вести переговори з представниками озброєного формування з метою недопущення силового захоплення. Між контрольно-пропускним пунктом ЗМО та озброєною групою людей живим щитом стали жителі Балаклави – ветерани та сім'ї прикордонників, щоб не допустити кровопролиття. Представники російської сторони наполягають на звільненні українськими прикордонниками військової частини і не йдуть на контакт. Обстановка напружена. Державна прикордонна служба України вживає всіх заходів з недопущення силового протистояння. Українські правоохоронці звертаються до російських військовослужбовців, намагаючись переконати їх в недопустимості порушення законів України. За бойовою тривою група кораблів та катерів загону Морської охорони виходить в територіальні води України. Слідом за ними із Севастопольської бухти вийшли три ракетних катери Чорноморського флоту РФ та ракетний крейсер «Москва».

А ввечері відбулося силове несанкціоноване вторгнення на територію Севастопольського загону Морської охорони. Близько трьохсот озброєних людей здійснили спробу силового захоплення ЗМО. Спочатку радикально налаштовані цивільні особи знесли ворота і зайшли на територію частини, а за ними на військовій техніці – десять озброєних російських спецназівців. Провівши переговори з прикордонниками, вони залишили територію частини.

2 БЕРЕЗНЯ

Після спроби захоплення озброєними людьми Севастопольського загону Морської охорони прикордонники відновили контроль за його

територією. Надалі особовий склад ЗМО здійснює охорону розташування загону та виконує завдання з охорони державного кордону. 12 одиниць корабельно-катерного складу Севастопольського та Ялтинського загонів Мор-

ської охорони передислоковано до Одеського загону Морської охорони. Такі дії були продиктовані необхідністю збереження життя і здоров'я особового складу та запобігання захопленню кораблів, озброєння й техніки.

Одразу після передислокації кораблі продовжили охорону державного кордону та суверенних прав України в її виключній (морській) економічній зоні.

Представники російської сторони наполягають на звільненні українськими прикордонниками військової частини і не йдуть на контакт.

3 БЕРЕЗНЯ

Російські спецпідрозділи за участю офіцерського складу та генералів ФСБ РФ здійснюють спробу силового захоплення штабу Сімферопольського загону й адміністративної будівлі Азово-Чорноморського регіонального управління. Операція ретельно спланована: завчасно виведено з ладу системи управління та зв'язку, для прикриття задіяні снайпери. Під час штурму нападники виламали двері, частково знищили автоматизовані робочі місця та вимкнули зв'язок. Прикордонники стримали непроханих гостей і не допустили їх до приміщень зберігання зброї й основних комунікацій. Силоне протистояння в регіональному управлінні та Сімферопольському загоні тривало кілька годин.

Фахівці російського спецназу чинять психологічний тиск на прикордонників і в ультимативній формі вимагають підпорядкуватися само-

проголошеному керівництву АР Крим. Продовжується блокування Севастопольського ЗМО, до якого залучено близько ста озброєних людей. Заблокованим залиша-

ється і захоплений напередодні Керченський загін Морської охорони (до 100 окупантів) та відділ прикордонної служби «Керч», який блокують близько 30 російських військовослужбовців. Сорок озброєних осіб продовжують блокувати пункт пропуску для паромного сполучення «Крим-Кавказ».

4 БЕРЕЗНЯ

Всі попередньо заблоковані органи та підрозділи охорони державного кордону стримують натиск російських військових, не допускають нападників до приміщень, де зберігається зброя. Водночас центри управління службою Азово-Чорноморського регіонального управління,

Сімферопольського загону, загонів Морської охорони ДПСУ та прикордонних підрозділів продовжують працювати. Військовослужбовці та працівники прикордонного відомства перебувають на місцях і в межах можливого виконують свої завдання, незважаючи на спроби заблокувати системи управління та зв'язку. Прикордонники продовжують здійснювати контроль за дер-

жавним кордоном. Встановленим порядком проведено зміну прикордонних нарядів у пунктах пропуску «Крим» та «Сімферополь». Увечері близько 35 озброєних людей увірвалися до пункту пропуску «Крим». Після нерівного силового протистояння, погрожуючи зброєю, нападники заблокували роботу українських правоохоронців. У складі зміни прикордонних

нарядів перебувало 15 прикордонників, з них сім жінок. За кілька хвилин прибув начальник відділу прикордонної служби «Керч» та група реагування, які після перемовин з російськими військовослужбовцями відновили роботу пункту пропуску. Всього за поточну добу в даному пункті пропуску українські прикордонники здійснили пропуск 544 осіб.

5 БЕРЕЗНЯ

На українсько-російському рубежі розгорнуто операцію «Кордон», яку розпочала Держприкордонслужба України за участю представників МВС та СБУ. Головна мета заходів – недопущення в'їзду в Україну з території Російської Федерації організованих груп та окремих осіб, які вірогідно можуть брати участь у заходах екстремістського характеру на території нашої держави, перевезення зброї, боєприпасів, вибухових речовин. Уже перший день операції

дав результати: в Україну не пропущено 377 російських громадян, чотирьом з яких заборонено в'їзд у нашу країну.

Напруженість на півострові зростає. В аеропорту «Сімферополь» станом на 5 березня захоплено обладнання станції космічного зв'язку. Продовжується блокування прикордонних підрозділів та об'єктів управління. Російські військові здійснили черговий штурм і силове захоплення адміністративної будівлі регіонального управління, пошкодили й захопили

засоби зв'язку та не допускають особовий склад Держ-прикордонслужби України до робочих місць. Тривають спроби схилити українських охоронців рубежу до визнання «нового керівництва Криму» та продовження служби в «новій Автономії». Незважаючи на шалений морально-психологічний тиск, погрози, залякування і підкуп, персонал ДПСУ залишається вірним присязі та українському народові. Колона автомобілів з офіцерами та курсантами Навчального центру

Держприкордонслужби України вибула з Черкас до Луганського та Донецького загонів з метою посилення заходів прикордонного контролю в пунктах пропуску. Особовий склад Центру долучився до проведення операції «Кордон».

6 БЕРЕЗНЯ

Вночі було здійснено напад на мобільну прикордонну заставу «Масандра». О першій годині ночі поблизу розташування підрозділу з'явилися невідомі у військовому та цивільному одязі. Незабаром до них приєдналося ще близько двадцяти «зелених чоловічків» у військовій формі з автоматичною зброєю та гранатометами, які оточили територію застави. В'їзд було заблоковано КамАЗом. Прикордонники негайно зайняли оборону по периметру військового містечка, щоб у разі атаки відтіснити нападників. Пропозицію здатися правоохоронці категорично відхилили.

Другий удар було вчинено по відділу прикордонної служби «Євпаторія». О третій годині ночі до підрозділу прибуло вісім автомобілів УАЗ, Газель, КамАЗ та Тигр з 50 озброєними військовими. Під'їзд до розташування підрозділу заблокували вантажівкою, решта транспорту після штурму містечка заїхала на його територію. Нападники увірвалися до службових приміщень. Прикордонники не допустили агресорів до кімнати зберігання зброї і не здали систему управління ділянкою кордону. Наступна провокація з боку російських силовиків

відбулася в пункті пропуску «Крим». Близько ста озброєних спецпризначенців, погрожуючи застосуванням зброї, вивели за межі пункту пропуску представників усіх контрольних служб і встановили контроль на КПП. Вже за кілька хвилин український кордон пере-

тнули шість військових автомобілів із двома сотнями людей в уніформі чорного кольору без жодних розпізнавальних знаків, які б дозволили ідентифікувати порушників та визначити їхню приналежність до конкретного підрозділу силових структур РФ.

Майже щодоби відбувається повне блокування озброєними російськими військовими роботи пункту пропуску «Крим». Такі дії чиняться з метою безперешкодного введення на територію України з боку РФ великої кількості особового складу, зброї та військової техніки.

7 БЕРЕЗНЯ

Незважаючи на ускладнення обстановки в АР Крим та на українсько-російській ділянці кордону, Державна прикордонна служба України продовжує виконувати свої обов'язки. Основні зусилля командування відомства та безпосередньо Азово-Чорноморського регіонального управління спрямовує на недопущення збройної реакції на провокації з боку російських військових та агресивно налаштованих прихильників так званого «кримського уряду». Заблокованими залишаються 11 підрозділів, розташованих на території Кримського півострова: управління Азово-Чорноморського РУ, Севастопольський загін морської охорони, Сімферопольський прикордонний загін, відділ прикордонної служби «Керч», мобільна застава «Масандра», ВПС «Євпато-

рія», ВПС «Сімферополь-авіа», ВПС «Щолкіно», Керченський ЗМО, ПТС «Мис-Фонарь», ВПС «Севастополь». Напруженою залишається ситуація в пункті пропуску «Крим». Майже щодоби відбувається повне блокування озброєними російськими військовими роботи пункту пропуску. Такі дії чиняться з метою безперешкодного введення на територію України з боку РФ великої кількості особового складу, зброї та військової техніки. Кількість озброєних людей, які долучаються до блокувань, досягає 150 осіб. Склад прикордонного наряду в пункті пропуску – 15 осіб, значна частина персоналу – жінки, не в змозі протистояти такій кількості нападників. Персонал АзЧРУ виконує поставлені завдання в умовах колосального морально-психологічного тиску

з боку представників спецслужб РФ. Українським прикордонникам погрожують фізичною розправою, дезінформують, залякують. Водночас у рамках спецоперації «Кордон» лише за три доби відмовлено у перетинанні державного кордону України близько півтори тисячі громадянам Росії. П'ятнадцятьом із них заборонено в'їзд на територію України. «Зелений кордон» посилено додатковими прикордонними нарядами. Спільно з підрозділами ЗС України, МВС та СБУ здійснюється патрулювання на основних шляхах, що ведуть із АР Крим. Державна прикордонна служба України продовжує здійснювати заходи щодо організації охорони кордону в умовах присутності військового контингенту Росії в АР Крим та нарощування щільності охорони на інших ділянках.

8 БЕРЕЗНЯ

Шокуючим «подарунком» дружинам українських прикордонників до Міжнародного жіночого дня стало захоплення російськими військовими ВПС «Щолкіно». Серед ночі спецназівці увірвалися до підрозділу, побили старшого зміни прикордонних нарядів, який намагався чинити опір, і захопили приміщення для зберігання зброї. Продовжуючи безчинства, нападники «постукали» і до квартир, де проживають сім'ї охоронців рубежу. Озброєні росіяни відібрали мобільні телефони в офіцерів відділу та їхніх дружин, після чого, погрожуючи зброєю, наказали зібрати речі й залишити територію військового містечка.

Ще один презент у вигляді двох армійських колон російські «джентльмени» піднесли жіночій половині персоналу пункту пропуску «Крим». Вкотре заблокувавши його, загарбники забезпечили прохід на територію України 15 автомобілів КамАЗ без номерних знаків, серед яких один паливозаправник та машина зв'язку. За кілька годин на

півострів у такий самий спосіб прибули ще десять КамАЗів, шість Уралів та карета швидкої допомоги. Окрім того, 18 вантажівок з продовольством, а згодом ще 17 КамАЗів та один БТР доставлені на півострів десантними кораблями Чорноморського флоту Росії. Розвантаження відбулося в бухті Казача.

Надвечір асортимент «подарунків», тепер вже для дружин прикордонних авіаторів, доповнив обстріл легкого літака Diamond DA42-MT. Близько 17:30 в районі Армянська екіпаж, виконуючи завдання з патрулювання вказаного району, виявив численні пости російських військових, розташовані вздовж Перекопського перешийка. Завдяки сучасним засобам відеоспостереження вдалося здійснити відеофіксацію того, як із одного з таких постів по літаку було відкрито автоматичний вогонь. На щастя, професійні дії наших пілотів врятували екіпаж та літак, який повернувся в пункт базування неушкодженим.

9 БЕРЕЗНЯ

День чергових «втрат» і маленьких перемог. Близько шостої години ранку група із 30 озброєних російських військовослужбовців захопила відділ прикордонної служби «Чорноморське». Опівдні їх змінила група чоловіків кавказької зовнішності в цивільному і зі зброєю, вірогідно дагестанців. Натомість, внаслідок довготривалої акції підтримки прикордонників місцевим населенням та ветеранами ДПСУ, яка тривала більше двох діб, було розблоковано раніше захоплену мобільну прикордонну заставу «Масандра». Військовослужбовці РФ разом зі всім своїм озброєнням та технікою залишили зайняті позиції й відбули у невідомому напрямку. Українські прикордонники зайняли місце дислокації й продовжили виконання своїх службових обов'язків.

На окрему увагу заслуговує робота правоохоронців ДПСУ в рамках операції «Режим». Прикордонники спільно з підрозділами Збройних Сил, МВС та СБУ посилюють контроль на шляхах сполучення в межах суміжних з Кримом областей. На встановлених постах здійснюється огляд транспортних засобів громадян, які слідують на материкову частину України, перевіряються документи та здійснюється огляд багажу й особистих речей. Мета – недопущення проникнення на територію України радикально налаштованих елементів із числа громадян РФ, які мають намір взяти участь чи організувати заходи дестабілізаційного характеру в центральній частині країни.

Ще одним здобутком цього дня стало рішення Кабінету Міністрів України про виділення додаткового одноразового грошового забезпечення у розмірі місячного грошового забезпечення для військовослужбовців Криму. Це стало можливим завдяки клопотанню керівництва Держприкордонслужби спільно з Міністерством оборони України та МВС.

На окрему увагу заслуговує робота правоохоронців ДПСУ в рамках операції «Режим». Прикордонники спільно з підрозділами Збройних Сил, МВС та СБУ посилюють контроль на шляхах сполучення в межах суміжних з Кримом областей.

державного кордону України. «Зелені кашкети» максимально використовують всі можливі та наявні сили й засоби. Варто зауважити, що «завдяки» діям так званої самооборони Криму на узбережжі півострова станом на 10 березня не працює вже половина постів технічного спостереження. Щоправда, прикордонники вдаються до інших способів відстеження та контролю обстановки. Зокрема, до несення служби залучено вісім кораблів та 17 катерів Морської охорони Держприкордонслужби України. Прикордонна авіація здійснює постійний моніторинг ділянок українсько-російського та українсько-молдовського кордону.

10 БЕРЕЗНЯ

Упродовж попередньої та поточної доби в рамках операції «Кордон» прикордонники не пропустили в Україну 577 громадян Росії. Більшість з них не змогли вказати мету поїздки в Україну, перевозили символіку провокатив-

ного характеру або ж предмети, що можуть використовуватися для нанесення тілесних ушкоджень. Підрозділи Азово-Чорноморського регіонального управління в умовах надзвичайно напруженої обстановки продовжують виконувати завдання з охорони

11 БЕРЕЗНЯ

За підсумками 12 днів протистояння Державною прикордонною службою України зафіксовано 39 випадків порушень російською стороною міжнародних договорів, зокрема: щодо порядку заходу військових кораблів РФ – 15 суден; порядку здійснення польотів військової авіації РФ – 14 випадків, 48 літальних апаратів; порядку пере-

тинання державного кордону України в пункті пропуску «Крим – поромна переправа» – 10 випадків. За цей час через пункт пропуску на територію України без відповідного дозволу української сторони переміщено 139 од. автомобільної, спеціальної та бронетехніки Збройних сил РФ, зокрема чотири ракетні системи залпового вогню «Град»,

шість БТРів, 111 вантажних, шість спеціальних та сім легкових автомобілів, п'ять мікроавтобусів.

Триває виїзд із Криму біженців, у першу чергу з числа кримських татар. Так, протягом 11 березня виїхало 158 осіб. Загалом упродовж останніх днів півострів залишило 557 людей.

12 БЕРЕЗНЯ

Заблоковано або виведено з ладу російськими військовими та представниками самооборони Криму 47 із 56 об'єктів Держприкордонслужби, розміщених на території АР Крим. Незважаючи на суттєве посилення з боку самопроголошеного уряду Криму скоординованих заходів зі створення перешкод в організації охорони кордону та здійсненні прикордонного контролю, всі прикордонні підрозділи продовжують виконувати покладені на них завдання з максимальним використанням наявних сил і засобів.

За підсумками 12 днів протистояння Державною прикордонною службою України зафіксовано 39 випадків порушень російською стороною міжнародних договорів.

13 БЕРЕЗНЯ

Російські військові вдруге обстріляли прикордонний літак. Близько 13:00 під час патрулювання легкого літака Diamond DA42-MT вздовж контрольованого прикордонного району з російського блок-поста з боку населеного пункту Армянськ було демонстративно відкрито стрільбу з крупнокаліберного кулемета БТРа.

14 БЕРЕЗНЯ

На протипагу російській владі, яка заперечує будь-яку присутність на території АР Крим своїх військовослужбовців, окрім особового складу частин Чорноморського флоту, українські прикордонники виявляють та офіційно підтверджують протилежне. Вранці прикордонний наряд, який здійснював

патрулювання у прикордонному регіоні поблизу населеного пункту «Чонгар», затримав представника ЗС Російської Федерації.

Ним виявився уродженець Чечено-Інгушської АРСР 1985 року народження, військовослужбовець в/ч 27777 Сусаров Рамзан. В автомобілі, яким він пересувався, було виявлено автомат Калашникова та 180 набоїв до нього,

пістолет Макарова, військову форму та бронезилет. Під час перевірочних заходів з'ясували, що дана особа проходить службу в батальйоні, який дислокується в населеному пункті Калинівка Чеченської Республіки. Також він повідомив, що цей батальйон передислокований в АР Крим та розміщений в Джанкої. Затриманого стрілка – помічника гранатометника передано компетентним правоохоронним органам.

В умовах вкрай складної обстановки, щодня піддаючись морально-психологічному тиску, шантажу, погрозам з боку російських силовиків, українські прикордонники відмовляються підкорятися невідомій кримській владі та залишаються вірними присязі й українському народу.

15 БЕРЕЗНЯ

0

зброєним вторгненням на територію Херсонської області можна назвати дії російських військовослужбовців, що мали місце за день до референдуму в АР Крим. Так, близько 13-ї години прикордонний наряд, який виконував завдання з контролю режиму на адміністративному кордоні Херсонської області та АР Крим в районі населеного пункту Стрількове, спостерігав переліт з півострова на Арабатську стрілку чотирьох вертольотів; 60 військових РФ здійснили висадку неподалік Стрількового. Прикордонники спільно з військовослужбовцями ЗС України (близько 20 осіб) змушені були відійти до перехрестя у напрямку Генічеська та зайняти оборону. Згодом російський десант був посилений трьома БТРами, і «зелені чоловічки» розпочали інженерне облаштування позиції. Близько 15:30 в цьому ж районі висадилися ще 60 військових РФ.

Пізніше стало відомо про колону БТРів, що рухається в район села Стрількове вздовж Арабатської стрілки з населеного пункту Кам'янське. Командування Бердянського прикордонного загону розпочало переговори з російськими військовими, під час яких встановлено, що метою їх висадки є нібито «охорона від можливих терактів» газонасосної станції «Чорноморнафтогазу», що розташована в цьому районі. До 21-ї години прикордонники у взаємодії з підрозділом ЗСУ відтіснили військовий десант за населений пункт Стрількове (Херсонська обл.). Українські військові зайняли рубіж на відстані одного кілометра на південь від зазначеного населеного пункту. Росіяни зосередились на утриманні газонасосної станції та сховища «Чорноморнафтогазу», виставивши на межі Херсонської області та АР Крим новий блок-пост, посилений чотирма БТРами і сорока військовослужбовцями.

16 БЕРЕЗНЯ

Мабуть, цього дня українські військовослужбовці, і зокрема прикордонники, чекали більше, ніж проросійські сепаратисти свого нелегітимного референдуму в Криму, які вже за даними екзит-полу показали 93-відсоткову явку на виборчі дільниці. Однак розуміння ситуації та однозначного бачення подальших дій українським правоохоронцям і воюючим проведень псевдореферендуму не дало. Попри невизнання результатів «волевиявлення» жодною країною світу, окрім Росії, Крим вже наступного дня проголосив незалежність і за федеративним принципом приєднався до Росії.

Поведінка російських «миротворців» стала ще зухвалішою. Прикордонникам відділів «Чорноморське», «Євпаторія» та «Севастополь», які відмовилися присягнути на вірність так званій «новій владі», було поставлено ультиматум про їхнє виселення разом із сім'ями зі службових квартир. Агресори дозволяють собі безчинства і щодо жінок та дітей. Усього за минулий тиждень так звані «миротворці» примусово виселили з відомчих квартир 11 прикордонників та 19 членів їхніх сімей, з них дев'ятеро дітей. Всім їм надано тимчасовий притулок в лікувально-оздоровчих закладах на материковій частині України.

В умовах вкрай складної обстановки, щодня піддаючись морально-психологічному тиску, шантажу, погрозам з боку російських силовиків, українські прикордонники відмовляються підкорятися не визнаній кримській владі та залишаються вірними присязі й українському народу.

Про те, як розгортатимуться події довкола Криму, які амбіції має загарбник і як зміниться політична карта світу, сьогодні вже говорять багато політологів, однак повторення кримського сценарію на території континентальної частини України навряд чи можливе, і багато в чому саме завдяки охоронцям державного рубежу. **к**

БЕЗ ЗБОЮ

Анексія Криму Росією змусила прикордонне відомство спільно з іншими правоохоронними органами вдатися до безпрецедентних кроків, аби не допустити окупантів на материкову територію нашої держави з боку східної, південної та північної ділянок кордону. Основні зусилля зараз зосереджені на недопущенні в'їзду екстремістськи налаштованих осіб, незаконного переміщення зброї, боєприпасів та засобів терору. Правоохоронці щодня стають на заваді сотням осіб, які намагаються потрапити в Україну для дестабілізації обстановки. І хоча головна увага, з огляду на політичні події, прикута до згаданих регіонів, підрозділи Держприкордонслужби посилено охороняють всі ділянки державного рубежу, максимально використовуючи наявні сили та засоби. Тож пропонуємо вашій увазі низку показових фактів, які мали місце на кордоні та засвідчують зухвалість дій наших сусідів, а також підбірку цікавих затримань останнього часу.

ЗУХВАЛИЙ БАТЬКО

В аеропорту «Бориспіль» прикордонники завадили 35-річному американському громадянину вивезти з України 4-річного хлопчика без згоди матері. Чоловік з малюком прямували на рейс до Амстердаму і при проходженні контролю надали паспорти громадян США. Однак правоохоронці завчасно отримали інформацію від матері неповнолітнього пасажирів про те, що її дитину викрав із дитячого садочка колишній чоловік. Нотаріально засвідченої згоди на вивезення дитини за кордон жінка не давала.

РОЗШУКУВАНИХ ЗНАЙДЕНО!

У тому ж таки «Борисполі» прикордонники затримали двох громадян України, які перебували в розшуку за привласнення чужого майна. Так, під час оформлення пасажирів, які прибули рейсом із Москви, вартіві кордону затримали 24-річного українця. Раніше судимий молодик тривалий час переховувався від слідства за обвинуваченням у вчиненні крадіжки та заволодінні чужим транспортним засобом. Того ж дня було затримано ще одного нашого співвітчизника, який прибув з Латвії. 46-річний чоловік підозрюється у незаконному привласненні магістрального двосекційного тепловоза. Затриманих передано співробітникам МВС.

У залізничному пункті пропуску «Харків-пасажирський» прикордонники виявили п'ятьох екстремістськи налаштованих громадян Росії. Зі слів затриманих, вони їхали поїздом «Москва – Кисловодськ» транзитом через Україну в Ростов, який визначено місцем збору таких напіввійськових груп. У росіян виявлено комплекти камуфльованої форми, два протигазу, два бойові ножі, газовий пістолет, два битка, два ящики армійського сухого пайка та бронезилет. Також вони мали путівники по Україні, підручники з навчальної військової підготовки, адреси і контактні телефони консульств Росії в Україні та адреси координаційних центрів Антимайдану.

Під час контролю потяга сполученням «Єкатеринбург – Сімферополь» офіцери ВПС «Ловайськ» спільно зі співробітником Харцизького МРВ УСБУ в Донецькій області «відсіяли» з різних купе сімох громадян РФ, які є військовослужбовцями за контрактом 810-ї окремої бригади морської піхоти Чорноморського флоту РФ. Вони поверталися до місця дислокації в/ч 13140, що в Севастополі, з міста Волзького (РФ), де проходили інтенсивну та загальновійськову підготовку з курсом виживання. Молодики намагалися приховати цей факт для безперешкодного проїзду територією України, видавши кожен свою версію мети поїздки. Форму одягу й речові мішки вони сховали у згорнутих матрацах та під постільною білизною і ковдрами. Тепер цим росіянам на найближчі три роки шлях на нашу територію закрито.

МЕНШЕ ДЕЗИ!

В аеропорту Донецька під час оформлення рейсу з «Шереметьєво» прикордонники запримітили двох громадян, які помітно нервували. На запитання про мету поїздки до України росіяни чіткої відповіді дати не змогли і запевняли, що познайомилися тільки в літаку. Проте контроль другої лінії з'ясував, що ці люди мають зворотні білети, придбані в один день, в одній касі з різницею у кілька хвилин. Згодом вони зізналися, що є представниками «Першого телеканалу Росії» та їдуть у Донецьк для висвітлення політичних подій в Україні. Також пояснили, що отримали вказівки від свого керівництва не надавати правдиву інформацію про мету своєї поїздки через побоювання отримати відмову в пропуску. Однак, «завдячуючи» обману, їх не пропустили в Україну.

УДАВАЛИ ПРОСТАКІВ

У «Куп'янську», що на Харківщині, не пропустили двох росіян, які прямували в Україну поїздом «Нижній Тагіл – Харків». Молодики 1992 та 1989 років народження поводитися зухвало та не підтвердили мети своєї поїздки. З собою вони везли спецодяг і спецзуття, плащ-намет, портативну радіостанцію, ніж, бинти, ліхтар та військові квитки. Ще одного росіянина не пропустили в аеропорту Одеси. При собі він мав припис на виконання завдання в ПМР, а в особистих речах – військову форму російського зразка з шевронами зв'язківця та погонами капітана.

У пункті пропуску «Маринівка», що на Донеччині, затримано громадянина РФ 1978 року народження, який намагався перетнути кордон у формі російського військовослужбовця. Про мету прибуття на територію України чоловік нічого пояснити не зміг. Виходячи із отриманих документальних матеріалів та огляду особистих речей, в'їзд в Україну йому заборонено.

28-річного екстремала затримали на Донеччині, коли він намагався оминувати пункт пропуску. Цей громадянин Росії неодноразово відбував покарання в місцях позбавлення волі на території РФ за незаконне зберігання наркотиків та крадіжку. Затриманий зізнався, що їхав у Донецьк для участі в масових мітингах на підтримку Росії.

Прикордонники Харківського загону під час оформлення рейсу «Москва – Харків» вивели на чисту воду ще одного представника російських мас-медіа, який надав неправдиві відомості. Ним виявився оператор російського телеканалу НТВ, який намагався перетнути кордон у службових справах. Йому також відмовили в пропуску на територію нашої країни.

ЧИ КРАДЕНІ «КОНІ»?

Нещодавно двоє наших співвітчизників на двох мікроавтобусах «Мерседес», завантажених дев'ятьма частково розібраними мотоциклами, повернулися в Україну через пункт пропуску «Тиса», що на Закарпатті. З-поміж «залізних коней», виявлених прикордонниками Чопського загону та працівниками митниці, були байки таких марок, як BMW, Yamaha, Kawasaki, Ducati. Сума оцінки вилученого – понад мільйон гривень. На адресу українського бюро Інтерполу було направлено запит щодо перевірки мотоциклів за базою даних серед викрадених на території країн Єврозону.

НЕ ВДАЛОСЯ ЗАПАСТИСЯ

На ділянці відділу прикордонної служби «Мілове», що на Луганщині, правоохоронці зупинили для перевірки «Фольксваген», у якому виявили металевий бак з трьома тоннами дизельного пального. 53-річний водій, наш співвітчизник, не зміг пояснити походження вантажу та надати на нього документів. Мікроавтобус разом з товаром вилучено та передано представникам компетентних органів. Сума оцінки конфіскації – 100 тис. гривень.

НА ОКОЛИЦІ ОНОКІВЦІВ

Глухої ночі співробітники Чопського загону затримали 33 незаконних мігрантів, які намагалися подолати кордон двома групами. Одну з них, шістьох афганців, прикордонники виявили на околиці села Оноківці після спрацювання сигналізаційного пристрою. Менш як за годину було затримано ще 24 афганців та трьох сирійців. Документів, як ведеться, горе-мандрівники не мали. Затриманих доставлено до прикордонного підрозділу. Триває пошук причетних до їхнього переправлення.

НЕСКРОМНИЙ ТАЙНИК

Під час контролю в пункті пропуску «Рава-Руська» правоохоронцям видався підозрілим вантажний автомобіль «МАН», за кермом якого перебував поляк, тож його вивели для додаткової перевірки. У подвійному даху напівпричепа виявили тайник з більш як 48 тис. пачок сигарет марок Qvin Mentol, NZ, Minsk, «Премьер» та «Магнат». За скромними підрахунками це ні багато ні мало – 96 ящиків. Попередня сума оцінки вилучених тютюнових виробів – понад 340 тис. гривень.

ПРИВАТНИЙ СКЛАД

Ще одну, дещо меншу партію сигарет – 31,5 тис. пачок – вилучили на Одещині. Перевіряючи інформацію щодо контрабандних товарів на території України, прикордонники встановили місце, де наш співвітчизник зберігав тютюнову продукцію, – село Ангеліновка Роздільнянського району. Згодом міжвідомча група за згодою власника оглянула приватне помешкання, де було знайдено 63 ящики з тютюновими виробами. Він заперечував свою причетність до протиправної діяльності, наявність же на своєму подвір'ї товару пояснив тим, що ящики з невідомим йому вмістом залишили знайомі на тимчасове зберігання. Сигарети, вартість яких за попередньою оцінкою сягає 315 тис. гривень, вилучено. Особи та інші деталі правопорушення встановлюються.

ВИДАЛА КРАСУНЯ

У пункт пропуску «Ягодин» заїхав автомобіль «Тойота Лендкрузер» польської реєстрації. Прикордонники мали інформацію про можливе вивезення громадянином Польщі жінок за кордон з метою сексуальної експлуатації. Увагу правоохоронців привернула наша співвітчизниця 1983 року народження, яка також подорожувала в авто. Під час фільтраційних заходів правоохоронці з'ясували, що громадянин Польщі дійсно намагався вивезти її за кордон для роботи в секс-індустрії.

ТАКИ ВОНИ

До міжнародного пункту пропуску для автомобільного сполучення «Нові Яриловичі» на виїзд з України один за одним прибули легкові Aston Martin та BMW. Врахувуючи оперативну інформацію про розшук транспортних засобів правоохоронними органами, обидва автомобілі піддали поглибленій ідентифікації. Хоча BMW був на номерах, які не мали б викликати підозр, згодом з'ясувалося, що їх замінили за два дні до поїздки. За рештою прикмет обидва автомобілі були таки тими, що розшукувалися. Наряд заблокував авто і людей, які перебували в них – двох водіїв та пасажирів бумера. Затриманих наших співвітчизників разом з транспортними засобами передано співробітникам Ріпкинського РВ УМВС на Чернігівщині.

«НЕВИЌЗНИЙ» КРАМ

«Фіат», що рухався на великій швидкості у бік Росії, прикордонники відділу «Краснопілля», що на Сумщині, зупинили неподалік українського села Мар'їне за кількесот метрів від державного рубежу. Окрім водія в автомобілі був ще й пасажир. Обидва виявилися нашими співвітчизниками. Чому вони так поспішали, стало зрозуміло після огляду іномарки. Адже до сусідньої держави чоловіки намагалися доставити 40 пакунків товарів народного споживання, серед яких – велика кількість фотоапаратів, комплектуючих до комп'ютерів та жіночий трикотаж. Сума оцінки товару склала 600 тис. гривень, транспортного засобу – 100 тис. гривень. Крім вилучення краму та авто, громадян України притягнуто до адміністративної відповідальності та накладено штраф у розмірі 3400 гривень кожному.

ПО ГАРЯЧИХ СЛІДАХ

Польські прикордонники повідомили українських правоохоронців про те, що під час проходження контролю в польському пункті пропуску водій авто «Ленд Ровер» 2013 року випуску, не завершивши процедури оформлення, самовільно рвонув у бік України. Тож невдовзі автомобілем з українськими номерними знаками через пункт пропуску «Шегині», що на Львівщині,

намагалися прорватися двоє наших співвітчизників. Автомобіль зупинили за кілька метрів від в'їзного шлагбауму українського пункту пропуску. Поглиблений огляд виявив невідповідність номера кузова та запису в реєстраційних документах, а також те, що «Ленд Ровер» був викрадений в Чехії у січні 2014 року. Про факт затримання повідомлено співробітників МВС України.

БЕЗ «КОЛІС»

Під час контролю в пункті пропуску «Нові Яриловичі» прикордонники Чернігівського загону спільно з працівниками митниці вивели на «червоний коридор» для додаткової перевірки автомобіль Toyota із 55-річним українцем за кермом. Уважно оглянувши авто, правоохоронці знайшли під обшивкою багажника два кілограмових поліетиленових пакети з пігулками психотропної дії. Вилучений препарат, попередньо псевдо-ефедрин, передано для проведення експертизи.

НАФАРШИРОВАНІЙ ЗІЛЛЯМ

У пункті пропуску «Гоптівка», що на Харківщині, наш співвітчизник намагався виїхати до Росії. Проте на його «Фольксваген Пассат» спрацював прикордонний собака. У задньому бампері автомобіля знайшлися пакунки з рослинною речовиною. Авто відразу направили на поглиблену перевірку, а про знахідку повідомили співробітників СБУ. Згодом в транспортному засобі було знайдено ще 25 брикетів у поліетиленовій упаковці вагою 8,8 кг.

ДЛЯ ПІДСИЛЕННЯ

БОЙКОТ ПІДПІЛЬНИКАМ

На ділянці Луганського загону за допомогою георадара на глибині 1,5 м правоохоронці натрапили на ще не використований підземний трубопровід діаметром 110 мм. Нафтогін протяжністю 900 м було знищено спільно з представниками СБУ, податкової та селищної ради.

У пункті пропуску «Виступовичі», що на Житомирщині, затримали росіянина з цілим арсеналом зброї. На УАЗ, яким він пересувався, спрацював службовий собака. Під час попередньої перевірки в салоні авто прикордонники спільно з митниками знайшли пістолет ТТ, глушник до нього та 45 набоїв. Під час подальшого огляду транспортного засобу співробітники СБУ виявили запчастини та додаткове спорядження до зброї, з-поміж яких два магазини до ППШ, 11 металевих магазинів до ППС, шість магазинів до АКМ, чотири підсумки для магазинів, два чохла, ремінь, маслянки, штики, запчастини та 13 підпатронників до гвинтівки Мосіна і ППШ, магазин до карабіну «Сайга», пневматична гвинтівка, пневматичний механізм.

СУВЕНІРИ НА ЗГАДКУ

У пункті пропуску «Устилуг», що на українсько-польському кордоні, під час спільної перевірки прикордонники Львівського загону та митники виявили в автомобілі «Фольксваген», яким повертався із подорожі країнами Євросоюзу житель Волині, старовинні німецькі монети. Колекцію із 67 монет, датованих 1888–1927 роками, він приховав серед особистих речей. Її, певна річ, вилучили та передали для подальшої експертизи.

ПОСВІДЧЕННЯ ДЛЯ КОЛЕКЦІОНЕРА

Під час перевірки у залізничному пункті пропуску «Козача Лопань» увагу прикордонників привернув пасажир потяга «Белгород – Козача Лопань». У рюкзаку військового зразка жителя Донеччини спільна прикордонно-митна оглядова група виявила речі, що, можливо, мають історично-культурну цінність. Серед них 35 військових посвідчень німецької армії – офіцерів «СС», офіцерів-підводників, військових льотчиків «Люфтваффе», карточки-пропуски типу «Аусвайс», чотири посвідчення СМЕРШ, посвідчення партизана, монета із зображенням Степана Бандери тощо. Вилучені предмети передано на експертизу.

З ЧЕРВОНОЇ КНИГИ

Мобільна група від Держприкордонслужби та співробітників СБУ Сімферополя на березі

Чорного моря затримала нашого співвітчизника. Поряд з чоловіком знаходився катер, у якого правоохоронці знайшли чотири білуги. Також неподалік було виявлено дві автівки. По даному факту поінформовано співробітників МВС та рибоохорони. Як стало відомо, вихід у море українець здійснив поза причалом, відтягнувши плавзасіб автомобілем. А в ході подальшої перевірки в одному із транспортних засобів було виявлено майже 100 м сіток та 38 штук риби осетрових порід, а саме: вісім білуг, шість севрюг та 24 осетра. Сума збитку, нанесена порушниками за такий вилов, може сягнути 3 млн гривень, адже всі породи риб занесені до Червоної книги України. Наразі чоловіка притягнуто до адміністративної відповідальності, а матеріали справи передано до МВС.

«ЄЛЬЦИНА» ЗНАЙШЛИ...

Наряд відділу «Білопілля» Сумського загону за кілька метрів від державного рубежу затримав двох українців. Як виявилось, чоловіки таким чином «проклали» маршрут для переміщення поза пунктом пропуску до Росії горілчаних виробів. Вони склали товар у приватному помешканні неподалік. Згодом прикордонники спільно з податківцями з дозволу власника оглянули будинок у селі Волфіне. У ньому міжвідомча група виявила 78 картонних коробок, у кожній з яких було по шість пакетів горілки JELZIN (Борис Єльцин) ємністю 3 л кожна без акцизних марок. За спробу незаконного перетинання кордону щодо двох українців складено матеріали про адміністративне правопорушення. 1400 л горілчаних виробів вилучено.

ТОВАР «ВИПАРУВАВСЯ»

На Вінниччині спільна міжвідомча група перевірила приватне помешкання жителя села Серебря, що знаходиться за кількисот метрів від державного рубежу, і виявила на підвір'ї вісім пластикових бочок із 1720 л спирту. Товар, на який українець не мав документів, вилучено.

НА ХВИЛЯХ ДНІСТРА

Наряд відділу «Ямпіль»

Могилів-Подільського загону помітив, що вниз за течією пливають ємності. Згодом правоохоронці витягли з річки шість каністр із 165 л спирту. Ще одну каністру виявили молдовські прикордонники на своїй території. Встановлення осіб, причетних до даної контрабандної обробки, триває.

ПЛАКАЛИ ГРОШИКИ

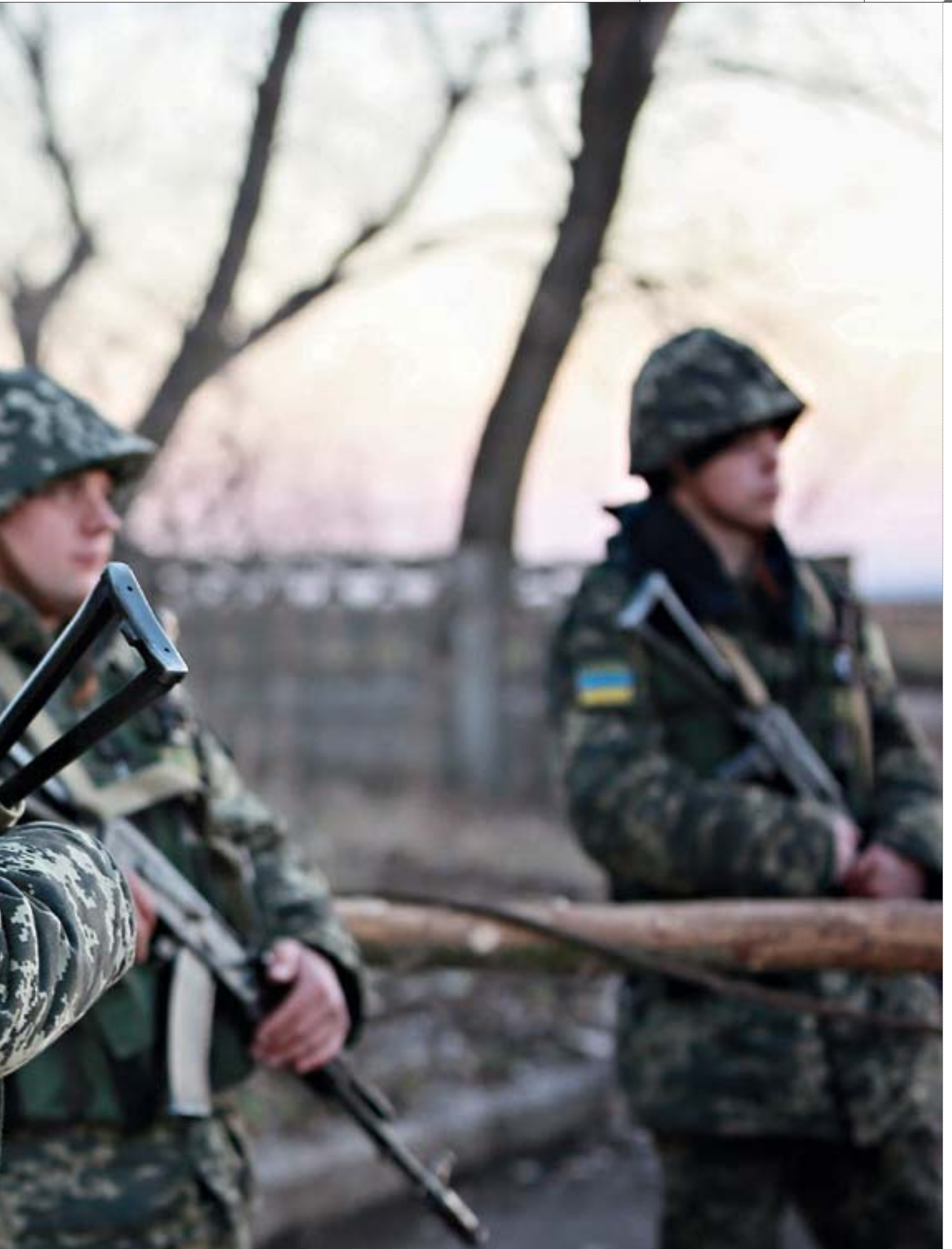
Правоохоронці Білгород-Дністровського загону та працівники митниці в пункті пропуску «Кучурган», що на Одещині, вивели на смугу руху «червоний коридор» на підставі інформації, що надійшла напередодні, «Шевроле» з номерними знаками Автономної Республіки Крим. У результаті перевірки спільна оглядова група в особистих речах водія, нашого співвітчизника, виявила не задекларовані 50 тис. доларів США, які було вилучено у встановленому порядку. **К**

Підготували ТЕТЯНА ФІЛІПЕНКО,
Людмила ДЬОМІНА та Людмила ТКАЧЕНКО

КОРДОН

Розвиток атомної енергетики, з одного боку, економічно вигідний, з іншого – несе очевидну небезпеку. Згадка про неї для багатьох українців мимоволі асоціюється з радіацією, спричиненою страшними катастрофами в Чорнобилі та Фукусімі. Решта ж усього, пов'язаного з ядерними технологіями, – досить завуальована інформація. Це делікатне питання атомники намагаються винести за політичні межі, але спокуса заволодіти атомом для нарощування військової потужності дедалі більше опановує розуми сильних світу цього. Наша розповідь присвячена тематиці, яка видається сьогодні дуже актуальною. Україна, яка 20 років тому добровільно відмовилася від третього у світі за величиною ядерного арсеналу в обмін на гарантії безпеки від ядерних держав, сьогодні зіткнулася не просто з відмовою одного із її гарантів виконувати свої зобов'язання, а й відчула на собі його збройну агресію. Останнім часом на міждержавному рівні все частіше говорять про те, що російське військове вторгнення в Україну може спричинити загрозу розв'язання нової світової війни. Небезпека обвалу системи нерозповсюдження ядерної зброї очевидна для всіх. Вона може стати нині проблемою планетарного масштабу.

ЛАНЦЮГОВА РЕАКЦІЯ

За оперативними зведеннями Державної прикордонної служби України:

***

На початку року система радіологічного контролю «Янтарь» спрацювала на багаж японця, пасажира рейсу «Франкфурт – Київ». Було виявлено два пластмасових контейнери із сумішшю глини і землі, радіаційне випромінювання від яких удвічі перевищувало допустиму норму. Вилучену суміш передали представникам державного підприємства «Радон» для подальшої експертизи та утилізації. Цікаво, що земля була взята у місці витоку радіації на станції «Фукусіма».

***

Неодноразово спрацьовувала система контролю за переміщенням радіоактивних речовин і на раритетні сувеніри. Зокрема, під час оформлення авіарейсів у Сімферопольському аеропорту найбільш «яскравими» джерелами випромінювання були корабельний годинник, «фон» від якого перевищував припустиму норму приблизно в сто разів, компас – у більш як 12 разів, та об'єктив фотоапарата Pentax 1964 року випуску, придбаний у США, що випромінював понад норму в 3,6 рази. Про те, що сувеніри є радіаційно небезпечними, їхні власники й гадки не мали. Знахідки вилучили та передали відповідним службам для подальшої утилізації.

У донецькому аеропорту також вилучили годинник, що застосовується у військовій техніці, придбаний на «блошиному» ринку. Радіоактивність від нього перевищувала допустимі показники майже в 13 разів. У тому ж таки аеропорту в багажі пасажира рейсу зі Стамбулу, наукового співробітника одного з інститутів Запорізької області, знайшли 5 кг радіоактивного колумбіту танталової руди із Конго.

***

Став у нагоді комплекс радіаційного контролю «Янтарь» і в пункті пропуску «Доманове». Під час оформлення та перевірки вантажівки «Вольво», що прямувала з Білорусі, «задзвеніли» понад 22 т мідного лому, радіаційний фон від якого майже втричі перевищував норму. А в пункті пропуску «Плетенівка», що на Харківщині, прилад радіаційного контролю спрацював на SsangYong, у якому знайшли два ящики з радіоактивними хімічними елементами. Випромінювання сягало 270 мкЗв/год! Для порівняння: випромінювання вище 40 мкЗв/год стало підставою для евакуації людей після катастрофи в Чорнобилі. Разова доза в 114,15 мікрозівертів викликає променево хворобу.

НЕБЕЗПЕКА ОБВАЛУ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ НЕРОЗПОВСЮДЖЕННЯ ЯДЕРНОЇ ЗБРОЇ ОЧЕВИДНА ДЛЯ ВСІХ. ВОНА МОЖЕ СТАТИ НИНИ ПРОБЛЕМОЮ ПЛАНЕТАРНОГО МАСШТАБУ.

ОЗБРОЄНИЙ – ЗНАЧИТЬ ЗАХИЩЕНИЙ

Для деяких людей, які перетинають кордон, цілковитою несподіванкою стає повідомлення прикордонників про предмети із випромінюванням у їхньому багажі. І сигнал від чутливої апаратури в такому випадку може розцінюватися як порятунок від небезпеки, адже наш організм не відчуває радіації. Ми постаралися розібратися, звідки беруться ті радіоактивні речі. Та й допитливість спонукала копнути трохи глибше.

КОЛЕКЦІОНЕРАМ НА ЗАМІТКУ

Аналізуючи зведення затримань радіоактивних предметів на кордоні, можна простежити тенденцію частого вилучення саме годинників радянських часів – наручних або з кораблів, літаків, танків. Звідки ж узятися радіації в них? Годинниковою модою було підсвічування в темряві. Не всі знають, що такі раритети часом приховують у собі небезпеку – чим сильніше світяться, тим вони радіоактивніші. І проблема цих приладів зовсім не в тому, що вони, снажимо, могли накопичити радіацію від атомного реактора на під-

До 1930–40-х років минулого століття стиль годинників змінився, а стандарт на фарбу, що світиться, зберігся. Для наручних маленьких годинників зазвичай фарби витрачалося менше, а хронометри з великим циферблатом і цифрами можуть «фонити» до 10 000 мкР/год. Радянський рекордсмен – старий водолазний годинник ЗЧЗ, глибокі цифри якого заповнені радієвою фарбою. Випромінюють 8000–12 000 мкР/год (~ 80–120 мкЗв/год).

У цивільних хронометрах повоєнного часу радій застосовувався рідко через дорожнечу. У спеціаль-

них і приладових годинниках ця речовина була присутня до середини 1960-х років. Згодом радіоактивний розчин почали покривати лаком, що гальмував альфа-випромінювання. Ще пізніше розчин з радієм-226 замінили на безпечний фосфор. Якщо не класти такі годинники на ніч під подушку, великої небезпеки вони не становлять. Однак якщо ви вирішите лагодити такі прилади самотужки або просто знімете скло, то можете забруднити руки та одяг радіоактивними речовинами і продуктами їхнього розпаду. Хорошого в цьому мало. Доведено, що при потраплянні солей радію в їжу або легені альфа-випромінювання викликає онкологічні захворювання.

НЕБЕЗПЕЧНЕ ПРИДАНЕ

Чимало керамічного глазурованого посуду, виготовленого в 1930–1960-х роках, в основному оранжевого або червоного кольору, має високу концентрацію урану. Випромінювання – 15 мкЗв/год. Якщо у вас є скляний антикваріат із зеленкуватим відтінком – там також може міститися уран.

ФОТОГРАФИ, ПИЛЬНУЙТЕ!

Протягом майже 30 років виробники випускали чудові лінзи для оптичних об'єктивів, але з одним побічним ефектом – всі вони були радіоактивні. Якщо лінзи, створені такими відомими компаніями, як Canon, Carl Zeiss, Fujica, Kodak, Olympus, Pentax, Takumar, Voigtlander (1940–70-ті pp.),

водному човні. Річ у тім, що був час, коли чимала кількість повсякденних речей містила радіоактивні матеріали. Перша фарба, що світиться, була виготовлена в 1902 році на основі солей радію. Буквально з 1905-го світломаса постійної дії (СПД) на основі солей радію-226 отримала широке застосування. У середині ХХ століття фарбу з солями радію використовували у годинниках, компасах, сувенірах, рибальських аксесуарах, гудзиках, ялинкових іграшках і навіть дитячих іграшках та книжках. Годинники, що світилися вночі, неабияк рекламувалися, а до 1910 року наручні хронометри із заповненими фарбою цифрами стали стандартом для військових. До речі, з радієвою фарбою на цифрах і стрілках були всі годинники часів Першої світової війни. На годинники з емалевими циферблатами не шкодували радію (зазвичай вони мають найсильніше випромінювання).

Теоретично у контрабандних ядерних матеріалах можуть бути зацікавлені не лише країни, які шукають найкоротший шлях отримання доступу до ядерної зброї (чи збільшення її запасів), а й терористичні групи.

піднести до лічильника Гейгера, то прилад відреагує. Вони радіоактивні, тому що протягом десятиліть стандартною практикою було застосування при їх виготовленні оксиду торію. Його додавання до складу скла робить показник заломлення світла дуже високим, але з низькою дисперсією, що дозволяє проводити зйомку без втрати оптичної якості. Надалі у виробництві почали застосовувати лантан, який в 10 тис. разів менш радіоактивний, ніж оксид торію.

Коли ці фотоапарати були новими, випромінювання з них було меншим за природне. Та з часом радіоактивність торію зростає через накопичення продуктів розпаду. В результаті протягом 15–20 років вона зростає в десять разів! Отже, старі об'єктиви можуть «світити» досить потужно. Такий об'єктив в більшості випадків не становить небезпеки, оскільки екранується задньою кришкою об'єктива або корпусом камери. Проте деякі джерела зазначають, що якщо ви, наприклад, фотографуватимете безперервно таким фотоапаратом протягом години, то отримаєте дозу опромінення, яку можна порівняти зі стандартним

ШТУЧНИЙ ЕЛЕМЕНТ

Серед найдорожчих речовин у світі – плутоній. Важкий крихкий радіоактивний метал сріблясто-білого кольору. Широко застосовується у виробництві ядерного палива для атомних реакторів цивільного та дослідного призначення, як джерело енергії для космічних апаратів, а також створення ядерної зброї. Плутоній-238 утворюється в ядерному реакторі, що працює на природному або малозбагаченому урані, який містить в основному ізотоп ^{238}U . За даними Вікіпедії, ціна 1 кг плутонію-238 становить від 1 млн. дол. США. У деяких джерелах вказується ціна від 4 млн. дол.

УРАН І ЙОГО «ЗБАГАЧЕННЯ»

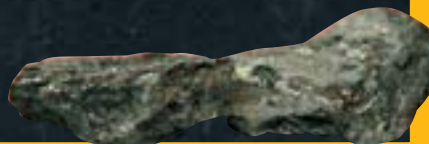
Природний уран являє собою суміш, що складається переважно з урану-238 і менше одного відсотка урану-235. Високозбагачений уран (ВЗУ) – це уран, що пройшов переробку («збагачення») і містить більше 20% ізотопу уран-235.

Незважаючи на легенди про десятки тисяч доларів за кілограмові або навіть граміві кількості урану, реальна його ціна на ринку не настільки висока – вартість 1 кг не збагаченого закису-окису U_3O_8 коливається між 90–130 дол. за 1 кг. При цьому слід розуміти, що на відміну, приміром, від золота відкритого світового ринку урану не існує як такого.

«Збагачення» урану являє собою процес розділення його ізотопів з атомною масою 238 і 235. Для застосування в зброї та атомних реакторах необхідним є уран-235, який становить менше відсотка від усієї кількості урану в земній корі. Уран не може перебувати вільно на Землі, тому що він активно реа-

гує на навколишнє середовище. Тому ця речовина існує тільки у вигляді різноманітних оксидів. Коротко процес відділення можна описати так. Уран приводять у взаємодію з потужною кислотою, перетворюючи його в газоподібний стан. Після цього отриманий газ поміщують в центрифугу, що обертається з частотою до 2 тис. обертів за секунду. Уран-235 легший за уран-238, під дією відцентрових сил він переміщується до країв центрифуги. Зазвичай підприємство зі збагачення урану має до кількох тисяч таких центрифуг для отримання прийняттого ступеня очищення та кількості вихідного матеріалу. Зазвичай необхідна концентрація становить усього 5%. Тільки-но процес завершується, уран переводять в стан металу за допомогою реакції оксиду з кальцієм, утворюючи чистий метал і фторид кальцію. Тепер його можна використовувати для атомних електростанцій та виготовлення зброї.

Процес збагачення надто трудомісткий. Складність виготовлення центрифуг вкупі зі специфікою одержуваного матеріалу дуже ускладнює процес і обмежує коло країн, які можуть дозволити собі таке дороге виробництво.

рентгеном. Використовувати такі фотоапарати чи ні – вирішувати вам, та все ж радимо провести виміри професійним дозиметром.

ІОНІЗУЮЧІ ТRENДИ

Цікаво, що траплялися випадки випромінювання на кордоні й радіоактивних грошей. Поясненням цьому є те, що як «мітка» під час контрольних закупівель, затримання хабарників тощо найчастіше використовується йод-131. Період розпаду (тобто очищення) таких банкнот не повинен перевищувати тижня, але часто гроші потрапляють в оборот раніше, технологія нанесення складу не дотримується, використовуються невідповідні речовини. Крім того, мітять купюри не лише правоохоронці, а й приватні компанії, які намагаються підловити своїх співробітників на крадіжці. А ще гроші, що знаходилися поряд з потужним джерелом радіації, також стають радіоактивними. Реагує апаратура з контролю за переміщенням радіоактивних речовин і на будматеріали – деякі різновиди щебеню, граніту, фосфогіпсу, скловолнока, плитку з деяких видів природного каменю, санфаянс, кераміку, які мають природний радіаційний фон.

Безпечні дози

Зазвичай рівень радіаційного фону вимірюється в мкЗв/год (мікрозіверт на годину. – Прим. ред.). Зіверт – кількість енергії, яку поглинає 1 кг біологічної тканини, що дорівнює впливу поглиненої дози гамма-випромінювання на 1 г) або мкР/год (мікрорентген на годину. – Прим. ред.). 1 мкР/год. за своєю біологічною дією прирівнюється до 0,01 мкЗв/год. Нормою радіаційного фону вважається значення, яке не перевищує 0,30 мкЗв/год. Щоб краще розуміти величини допустимих доз, варто знати, що, наприклад, при проходженні флюорографії за кілька секунд людина отримує від 50 до 1000 мкЗв залежно від апарату. Таке опромінення вважається небезпечним. Тож лікарі не рекомендують проводити дану процедуру частіше одного разу на півроку.

Також під загрозу опромінення потрапляють пілоти, стюардеси, інші члени екіпажу літака, а також пасажирів, які часто користуються послугами авіаліній. Справа в тому, що в літаку на висоті 10 км рівень опромінення може досягати кількох одиниць мкЗв/год че-

ефективні засоби контролю, що дозволяють з високим ступенем точності визначити місцезнаходження небезпечних предметів, заміряти рівень радіації, локалізувати джерела. За допомогою стаціонарних детекторів виявляють небезпечне випромінювання ядерних матеріалів при проходженні через портал.

Розмір мобільних детекторів іонізуючого випромінювання варіюється від

мо, апаратура для геофізичного дослідження, що містить невелику кількість плутонію або берилію, або гексафторид урану, який застосовується при виробництві реакторного палива.

У 2005 році розпочалася співпраця між прикордонним відомством України та Міністерством Енергетики США щодо запобігання незаконному розповсюдженню ядерних та інших радіоактивних матеріалів у пунктах пропуску.

рез Сонце, яке насправді є величезним термоядерним реактором.

Радіаційний контроль

Кількість вантажів і людей, які перетинають кордон, з року в рік зростає, що зумовлює необхідність використання найсучасніших засобів гарантування радіаційної безпеки. При огляді транспортних засобів застосовуються

ручних приладів до великогабаритних установок. Це обладнання може доповнювати радіаційні портали на прикордонних переходах або використовуватися для виявлення радіоактивних матеріалів на «зеленому кордоні». Портальний монітор подає сигнал про присутність нейтронного випромінювання. Його джерелом можуть бути вантажі, що перевозяться цілком законно, скажі-

Сьогодні більше 50 вітчизняних пунктів пропуску оснащені стаціонарними та мобільними комплексами для виявлення ядерних і радіоактивних матеріалів «Янтарь», що встановлені в рамках реалізації проекту міжнародної технічної допомоги. За статистикою саме система «Янтарь» виявляє більшість «радіоактивних порушників». Вона призначена для цілодобового контролю за

ЯДЕРНИЙ КЛУБ

За наявними офіційними даними ядерною зброєю на сьогодні володіють США, Росія, Великобританія, Франція, Китай, Індія, Пакистан і КНДР. Також таким, що має ядерну зброю, вважається Ізраїль. Крім того, на території декількох держав, які є членами НАТО (Німеччина, Італія, Туреччина, Бельгія, Нідер-

ланди, Канада), та інших союзників (імовірно, незважаючи на офіційні заперечення, Японія, Південна Корея) розміщена ядерна зброя США. Деякі експерти вважають, що за певних обставин ці країни можуть скористатися нею.

До 1994 року Казахстан, а до 1996 року Україна і Білорусь, на території яких перебувала частина ядерного озброєння СРСР, після розпаду Радянського Союзу передали його Російській Федерації згідно з підписаним у 1992 році Лісабонським протоколом. ПАР мала власну ядерну зброю, але також добровільно від неї відмовилася на початку 1990-х років, зважаючи на падіння режиму апартеїду. Україна на час розпаду Радянського Союзу володіла третім (після Росії і США) ядерним арсеналом, однак добровільно відмовилася від нього під міжнародні гарантії безпеки.

радіаційним фоном товарів, які перетинають кордон, транспортних засобів та багажу. Це високоточне й чутливе обладнання. При виявленні високого радіаційного фону миттєво надходить звуковий сигнал на сервер, автоматично фотографується потенційно небезпечний об'єкт, що дозволяє фахівцям оперативно реагувати на можливі порушення. Система працює так чітко, що нерідко «під ковпак» потрапляють мимовільні порушники, наприклад пацієнти лікувальних установ, які отримали певну дозу опромінення, або туристи, які придбали товари сумнівної якості.

Надсила й наднебезпека

Теоретично у контрабандних ядерних матеріалах можуть бути зацікавлені не лише країни, які шукають найкоротший шлях отримання доступу до ядерної зброї (чи збільшення її запасів), а й терористичні групи. Зважаючи на труднощі з придбанням такої зброї багато оглядачів скептично ставляться до думки, що терористичним групам до снаги ядерний потенціал. Однак є вірогідність того, що незначну кількість деяких радіоактивних матеріалів вони все ж можуть використати для виготовлення «брудної бомби», яка, не маючи заряду достатньої потужності, аби завдати поразки вибуховою хвилею та вогнем,

Сьогодні на атомних електростанціях всього світу діє 440 енергоблоків, і більшість країн не збираються згортати свої ядерні програми. Очевидно, що відпрацьоване ядерне паливо вони воліють зберігати, аніж утилізувати.

може зробити міський район чи ділянку сільської місцевості не придатними для проживання або забруднити водою. Одна лише загроза такого використання радіоактивних матеріалів може бути потужним інструментом терориста.

Варто зауважити, що для виробництва ядерної зброї або саморобних ядерних вибухових пристроїв необхідні відповідні ядерні матеріали. Найбільшу небезпеку в цьому сенсі становлять плутоній та високозбагачений уран (ВЗУ). Небезпечні також америцій і нептуній – так звані «альтернативні ядерні матеріали». Міжнародна агенція з атомної енергії (МАГАТЕ) з 1993 року відкрила понад 800 справ у сфері ядерної контрабанди. За статистикою цієї

ЯДЕРНА «КУХНЯ»

Конструкції реакторів передбачають періодичні завантаження і вивантаження ядерного палива. Через те що плутоній у «дикій природі» не існує, в

межі через накопичення продуктів поділу.

Відмінностей «свіжого» та відпрацьованого ядерного палива чимало. Паливо, що не побувало в реакторі, звичайно, радіоактивне, але його небезпека для навколишнього середовища та здоров'я людини незначна порівняно з відпрацьованим ядерним паливом, висока радіоактивність якого може завдати непоправної шкоди природі, а також здоров'ю та життю людей.

Відпрацьоване ядерне паливо – це продукт, що містить не вигорілі уран і трансуранові елементи. Крім того, серед продуктів поділу містяться радіонукліди, які можна застосовувати в

ЗА КІЛЬКІСТЮ ЕНЕРГЕТИЧНИХ РЕАКТОРІВ УКРАЇНА ПОСІДАЄ ДЕСЯТЕ МІСЦЕ У СВІТІ ТА П'ЯТЕ В ЄВРОПІ. В УКРАЇНІ ДІЮТЬ ЧОТИРИ АТОМНИХ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЙ З 15 ЕНЕРГОБЛОКАМИ, ОДНА З ЯКИХ – ЗАПОРІЗЬКА АЕС З ШІСТЬМА ЕНЕРГОБЛОКАМИ ЗАГАЛЬНОЮ ВСТАНОВЛЕНОЮ ПОТУЖНІСТЮ 6000 МВт Є НАЙБІЛЬШОЮ В ЄВРОПІ.

організації щороку укладаються десятки контрабандних угод. До речі, близько двадцяти з них – стосовно контрабанди ядерного палива та матеріалів, придатних для виробництва ядерної зброї. Але існує думка, що статистика інцидентів з ядерною контрабандою децю завищена через обман або випадки з матеріалами, які зазвичай не вважаються небезпечними. Контрабандисти, як правило, видають природний або низькозбагачений уран за високозбагачений або «збройовий». Крім природного урану, намагаються збути уран-233, цезій-137, стронцій-90, кобальт-60 та іридій-192.

реактор завантажується або природний, або збагачений уран. Уран, який попрацював в ядерному реакторі, містить радіоактивні продукти поділу. Тому його називають також опроміненним, або вигорілим, ядерним паливом. Існує два типи відпрацьованого ядерного палива. Перший – суміш ізотопів урану, яка тривалий час опромінювалася в промисловому реакторі з метою накопичення збройового плутонію, другий – тепловиділяючі збірки енергетичних реакторів, що містять елементи зі збагаченого урану, вигорання якого досягло технологічної

промисловості, медицині, а також наукових дослідженнях. Після того як з відпрацьованого ядерного палива, яке являє собою нерозділену суміш корисних і непотрібних продуктів, виділяють як мінімум два корисних компоненти, не вигорілі уран і трансуранові елементи, включаючи плутоній, залишок перетворюється на відходи високої питомої активності. Деякі реактори, по суті, працюють на виробництво відходів, наприклад створюючи збройовий плутоній. У таких реакторах утворюються ті ізомери, які потім можна використовувати в ядерній зброї, і в даному випадку виробництво енергії – це побічний процес.

ХОЧЕШ МИРУ – ГОТУЙСЯ ДО ВІЙНИ

Якось моторошно усвідомлювати завуальовану світову гонку озброєнь, що може призвести до катастрофічних наслідків, особливо на тлі останніх подій в Україні. Сьогодні на атомних електростанціях всього світу діє 440 енергоблоків, і більшість країн не збираються згортати свої ядерні програми. Очевидно, що відпрацьоване ядерне паливо вони воліють зберігати, аніж утилізувати. Та й невтішними видаються висновки Міжнародного інституту досліджень проблем миру (SIPRI), що, незважаючи на деклароване країнами прагнення до ядерно-

го роззброєння, скорочення кількості одиниць зброї масового ураження, благополучно компенсується підвищенням його якості.

Ще три десятки років тому «ядерний клуб» був закритим і нечисленим. П'ятірка наддержав – США, Росія, Великобританія, Франція та Китай обумовила правила гри і досить суворо їх дотримувалася. За останні тридцять років технології разом з ученими почали повільно мігрувати світом. Перешкодити цьому процесу вже неможливо – можна хіба що його мінімізувати. Але це означає, що за великого бажання власною ядерною програмою може обзавестися будь-яка країна і навіть будь-яка терористична організація. Сьогодні ніхто напевно не назве точну кількість країн, які володіють ядерною зброєю. А раніше окресленими правилами гри підпорядковуються не всі гравці «ядерного клубу». Скажімо, у листопаді минулого року з Іраном і «міжнародною шісткою» (Росія, США, Китай, Німеччина, Франція, Великобританія) було досягнуто угоду, згідно з якою він погодився частково заморозити свою ядерну програму в обмін на полегшення економічних санкцій.

Тепер, коли Росія грубо порушила умови Будапештського меморандуму, розв'язавши військову агресію проти України та окупувавши Крим, в Тегерані вирішили не відмовлятися від можливості обзавестися ядерною зброєю, бо потім, подібно до того, як вчинила Росія з Україною, Іран зможуть окупувати війська якоїсь ворожої країни.

Але тепер, коли Росія грубо порушила умови Будапештського меморандуму, розв'язавши військову агресію проти України та окупувавши Крим, в Тегерані вирішили не відмовлятися від можливості обзавестися ядерною зброєю, бо ж потім, подібно до того, як вчинила Росія з Україною, Іран зможуть окупувати війська якоїсь ворожої держави.

Сьогодні, коли Росія і Україна перебувають фактично на стадії війни, багато політологів заявляють: якби Україна мала ядерну зброю, Росія поводитися б зовсім по-іншому і на-

вряд чи зазіхнула на українські території. Це випробування не лише для України, а й серйозний тест для інших держав. І якщо «важко-ваговика», які зобов'язалися підтримувати українську безпеку, в найкоротші терміни не відновлять статус-кво, у них не буде аргументів для стримування держав – виробників зброї масового ураження – як потенційних, так і реальних. **К**

Підготувала
ТЕТЯНА ФІЛІПЕНКО

ОДИН ІЗ ПЕРШИХ...

Майже три десятиліття минуло з того часу, а незрадлива пам'ять до сих пір береже в собі гаряче надвечір'я липневого дня 1986 року. Тоді, разом з авіапасажирами далекорейсового лайнера, довелося мені повертатися із Хабаровська додому, на рідну українську землю — до столиці України. І чим меншою ставала відстань у неповних десять тисяч кілометрів до пункту прибуття в Борисполі, тим більше тривога закрадалася в душу. Що робиться зараз там, у Києві? У місті, до якого після трагедії на ЧАЕС була прикута увага мільйонів людей. Чорнобиль, Київ, Прип'ять та невідомі до цього прізвища пожежників, котрі першими вступили у смертельний двобій з палаючим реактором атомної станції, були у всіх на слуху.

Всі розмови у салоні літака зосереджувалися на намаганні знайти відповідь на головне запитання: коли ж вдасться вгамувати атомну стихію та яких наслідків слід очікувати людям від страшної радіації, що вирвалася з-під контролю працівників станції? А коли до слуху донеслися слова когось із пасажирів, який висунув припущення, що забруднену радіацією столицю України із Києва можуть повернути до Харкова, де вона була колись, або ж до Львова, в душі моїй ніби щось обірвалося. Такого не може статися... Адже в ній назавжди переплелися з моєю долею слова улюбленої пісні: «Грає море зелене, тихий день догора, дорогими для мене стали схили Дніпра...»

Міжнародний аеропорт «Бориспіль» зустрів нас незвичним безлюддям. Поділився своїми враженнями із зустрічаючими і відразу ж почув сказане тихо, не без суму в голосі: «Дивуватися нічому – Київ зараз, хто як може, десятою дорогою обходить...» Та чи не найбільшу тривогу викликав задушливий вечір того дня. З балкона квартири добре було видно просторе подвір'я з волейбольним та дитячим майданчиками, а там – ні душі, жодного дитячого голосу... Навкруги зависла німа, якась сторожка тиша. «Усіх дітей вивезли з міста, – пояснила дружина. Як під час війни евакуювали – промайнула думка. Значить, не все так добре з ліквідацією аварії на ЧАЕС, як про це в засобах масової інформації запевняє народ керів-

ництво держави – з душевною гіркою підсумував я перші години перебування у місті, в житті мешканців якого так несподівано увірвався невидимий ворог – радіація.

...Минав час, і все більше у ньому віддався рік Чорнобильської трагедії. І все менше згадувалися ті, хто відразу вступив у нерівний поєдинок з палаючим енергоблоком атомної станції. В останній рік минулого століття довелося мені бути учасником одного, відверто кажучи, не надто радісного зібрання, де більшість його учасників сорок років тому були однокласниками сільської середньої школи. Коли мова зайшла про вчителів, першим згадали всіма нами шанованого математика Івана Антоновича Приліпка. Як виявилось, серед нас була його донька Лариса, котру ми знали ще першокласницею.

– Вона має сім'ю, чоловіка? – поцікавився я у господарки квартири.

– А він сидить поруч з тобою, – так само тихо відповіла дружина мого колишнього однокласника, який після закінчення військового училища служив в органах держбезпеки. – Ми дружимо сім'ями.

Довелося знайомитися ближче з чоловіком доньки нашого колишнього вчителя.

– Леонід Петрович, – привітно подав мені руку чоловік.

Середньої статури, десь років під п'ятдесят, з трохи блідим, як мені здалося, обличчям, він завів розмову про минулу осінь, яка так щедро обдарувала грибників. Цивільний, мабуть, закоханий у природу інженер – по військовому коротко подумки визначив я професію свого співрозмовника. А потім була ще одна зустріч. Уже як добрі знайомі знову сиділи ми з Леонідом Петровичем поряд. І тема нашої розмови майже не змінилася – тільки тепер більше говорили про зятого грибника, уже покійного нашого вчителя, а його тестя – Івана Антоновича.

– От зійшлися вояки, тепер їх від розмови не відірвати... – зауважив у нашу сторону хтось із присутніх.

Я, низавши плечима, здивовано глянув на Леоніда Петровича:

– А хто ж тут другий військовий?

– Генерал Телятников, – ледь усміхнувшись, мовив він. І яось соромливо, ніби нагадуючи, сказав: – Якщо не забули про аварію на Чорнобильській АЕС...

Від здивування мені аж дух перехопило. Поряд зі мною сидів колишній начальник розрахунку пожежників, які вже через сім хвилин після вибуху на четвертому енергоблоці стали гасити радіоактивне полум'я. Майже всі вони згодом,

як повідомлялося у тодішніх радянських ЗМІ, останні дні свого життя провели у лікарняних закладах Москви. Майор внутрішньої служби Герой Радянського Союзу Леонід Петрович Телятников після тривалого лікування вижив і продовжив службу, а після розпаду СРСР генерал-майор Леонід Телятников служив у внутрішніх військах України. Він також став засновником дитячого руху в Києві

«Юний пожежник». А не стало Леоніда Петровича 2 грудня 2004 року на 54-му році життя.

Віриться, що в пам'яті не лише нинішнього покоління українців, а й його нащадків залишатиметься ім'я героя-пожежника, як і його побратимів, які вберегли людство від страшної екологічної катастрофи. **к**

Василь КЛИМЕНКО

***

Чорнобильська катастрофа – екологічно-соціальна катастрофа, спричинена вибухом і подальшим руйнуванням четвертого енергоблоку Чорнобильської атомної електростанції в ніч на 26 квітня 1986 року, розташованої на території України (у той час – Української РСР). Руйнування мало вибуховий характер, реактор був повністю зруйнований. Стався радіоактивний викид потужністю в 300 Хіросімі. На думку багатьох людей, зокрема тодішнього голови Президії Верховної Ради УРСР Валентини Семенівни Шевченко, ця подія, так само як офіційна реакція, яка була продемонстрована у Москві, стала однією з причин розвалу СРСР.

***

Аварія на ЧАЕС вважається найбільшою за всю історію ядерної енергетики до вибуху на АЕС «Фукусіма-1» як за кількістю загиблих і потерпілих від її наслідків, так і за економічними збитками.

Радіоактивна хмара пройшла над європейською частиною СРСР, більшою частиною Європи, східною частиною США. Близько 60% радіоактивних речовин осіло на території Білорусі. 200 тис. людей було евакуйовано із зон забруднення.

Чорнобильська аварія стала подією суспільно-політичного значення для СРСР і світу. Це наклало відбиток на хід розслідування її причин. Підхід до інтерпретації фактів і обставин катастрофи мінявся з часом, і єдиної думки не існує до цього часу.

Спершу керівництво УРСР та СРСР намагалося приховати масштаби трагедії, але після повідомлень зі Швеції, де на АЕС «Форсмарк» було знайдено радіоактивні частинки, занесені вітром зі східної частини СРСР, та оцінки масштабів зараження, розпочалася евакуація мешканців Київської області із забруднених районів. Навколо ЧАЕС була створена 30-кілометрова зона відчуження. Радіоактивного ураження зазнали близько 600 тис. осіб, насамперед ліквідатори ядерної катастрофи.

«ТВІЙ, ПОКИ СВІТ СОНЦЯ»

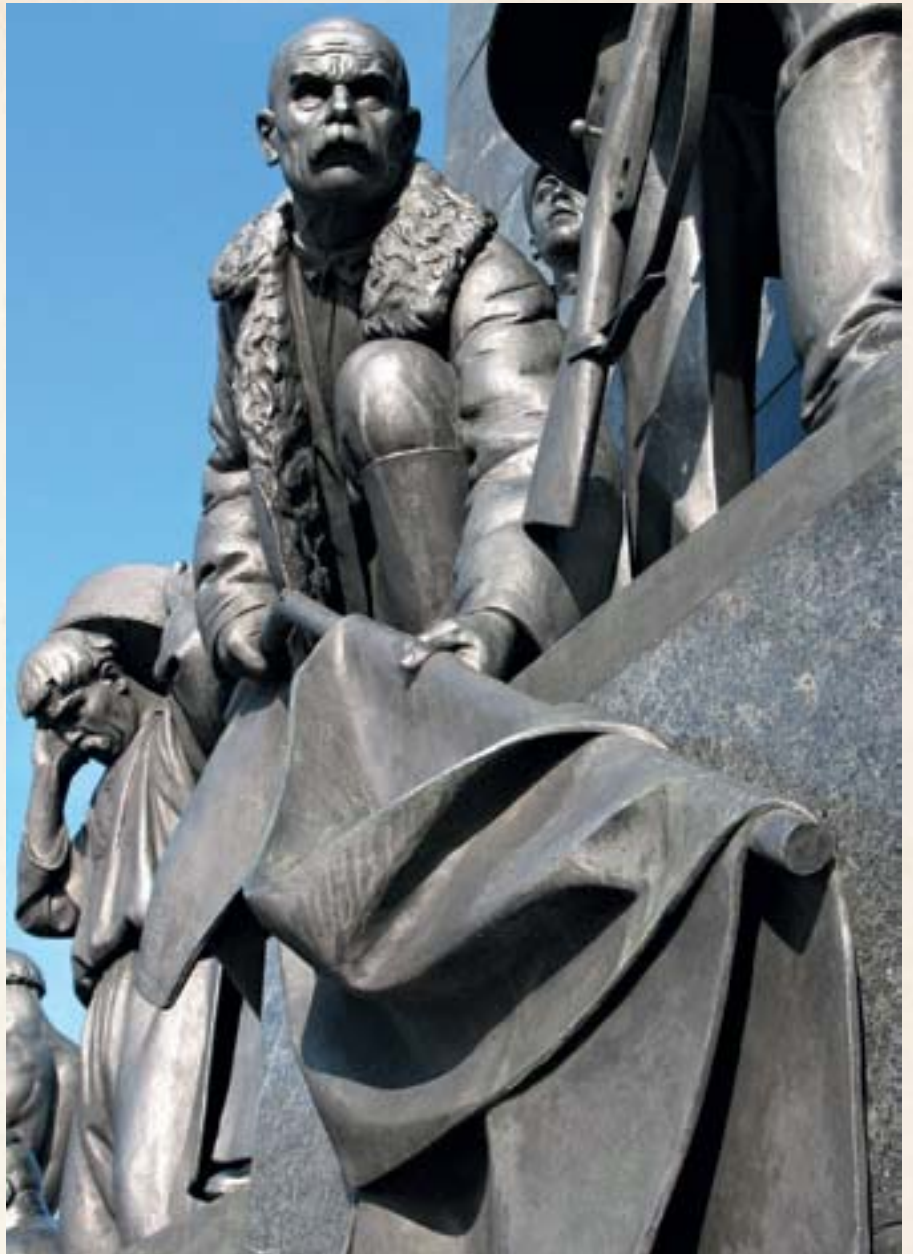
Ми можемо прочитати безліч інтерпретацій біографії нашого великого земляка, вивчити напам'ять всі його поезії, але так і не збагнути душі поета. Натомість саме люди, серед яких він жив, з якими спілкувався, які надихали його на творчість, допомагали у скрутні хвилини, можуть розповісти, яким він був насправді. І нехай вони іноді помиляються в своїх оцінках, нехай не дають повного розуміння багатьох його вчинків, проте все ж відкривають приховані грані особистості Великого Кобзаря. Тільки зібравши докупи їхні думки, висловлювання та переосмисливши їх, ми отримаємо відповідь на всі свої запитання стосовно визначної постаті в українській історії.

Тараса Григоровича Шевченка знає кожен українець, адже його ім'я відоме нам зі шкільної парти. Воно супроводжує нас усюди – в назвах вулиць, шкіл, університетів, зрештою саме його портрет ми бачимо на купюрах національної грошової одиниці. Нині Україна відзначає 200-річчя від дня народження свого видатного сина – поета, письменника, живописця, гравера, громадського та політичного діяча, фольклориста, етнографа. Та навіть через два століття мало хто з нас знає більше, ніж того вимагала шкільна програма. Відтак редакція журналу «Кордон» пропонує своїм читачам інший ракурс – поглянути на Шевченка очима військового, прикордонника. Більше того, дізнатися, що саме завдяки цій людині Шевченко приймав доленосні для себе рішення.

Яків Герасимович Кухаренко – український письменник, етнограф, Наказний Отаман Чорноморського Козацького війська, генерал-отаман. Він був другом Тараса Шевченка. Народився Яків Кухаренко 1799 року в станиці Медведівська на Кубані в родині старшини Герасима Кухаренка – учасника штурму Очакова, Кілії, Ізмаїла, Аккермана, Бендер, розгрому турецької армії за Дунаєм, під містечком Мачин. У 1803 році він також брав участь у боях проти шапсугів поблизу Катеринодара, на Закубанні – проти черкесів та абазинів. Був тяжко поранений, внаслідок чого втратив праве око. Поки батько воював, мати виховувала малого Якова, співала йому українські пісні, розповідала казки та перекази про запорожців, козаків-характерників. Бували в їхньому домі і бандуристи, пісні, думи та поетичні розповіді яких про Запорозьку Січ, набіги татар, турецьку неволю, морські походи запорожців захоплювали малого.

На дванадцятому році життя Яків став учнем Катеринодарського училища, директором якого був видатний педагог і просвітник Чорноморії Кирило Росинський, уродженець Новомиргорода (нині – Кіровоградська обл.). Закінчивши училище, юнак був прийнятий сотенним осавулом до четвертої кінно-артилерійської роти. Та до війська не поїхав: йому дозволили продовжити навчання. До своєї роти, розташованої на кордоні, він прибув лише 12 червня 1822 року. До жовтня 1839-го чорноморський козак Яків Кухаренко взяв участь у сорока чотирьох битвах проти горців та турків, зокрема був учасником облоги і здобуття турецької фортеці «Анапи». Розпочавши військову службу п'ятнадцятирічним хлопцем, через дев'ять років за хоробрість та письменність він був підвищений до рангу хорунжого. А в 35 років, вже командував прикордонним полком, що охороняв землі

по річці Кубань, і одночасно був членом Військової Канцелярії.

У 1842 році він – булавний старшина, в 1851-му – отаман Озівського Козацького Війська, а від 1852 до 1860 року – Наказний отаман Чорноморського Козацького війська. Тоді з чорноморців (колишніх запорожців) та з лінійців (козаків московського походження) було створено Кубанське Козацьке Військо, і Яків Кухаренко отримав звання Начальника Нижньо-Кубанської кордонної лінії. 19 вересня 1862 року поблизу станиці Казанської на Якова Кухаренка напали черкеси. Яка потреба змусила генерал-отамана вирушити зі станиці вночі, чому при ньому було лише двоє козаків, чому не подбав про надійний супровід – про це можна лише гадати, посилаючись на всевладну долю. Бій був нерівний. Відомо, що в полон до черкесів отаман потрапив тяжко пораненим. Напевно, черкеси сподівалися підлікувати його, щоб отримати багатий ви-

куп. Та 26 вересня від отриманих ран Яків Кухаренко помер. Сталося це в гірському аулі неподалік Майкопа. Про смерть його складено кілька пісень та дума, в якій серед іншого мовилося: «Ой, не добре козацька голова знала, що без війська козацького вмирала...»

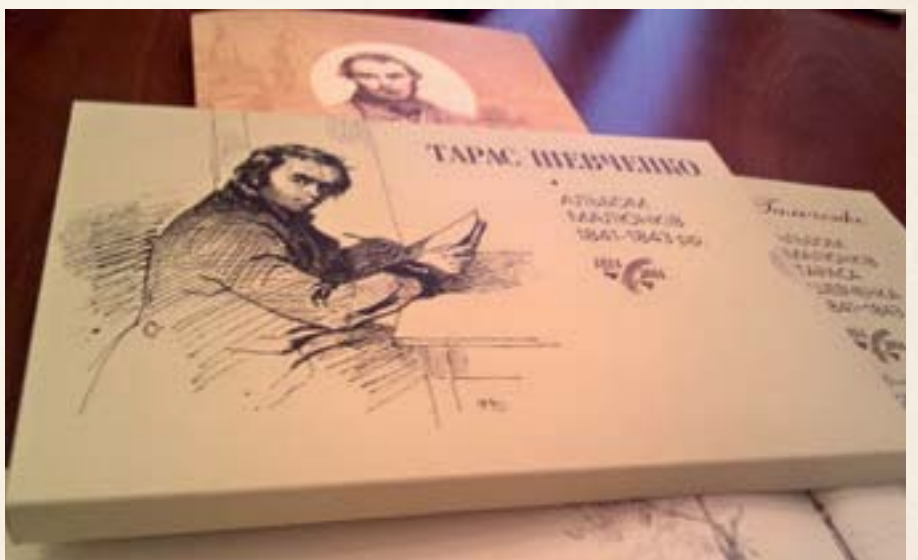
Що ж, у кожного свій життєвий шлях і своя смертна година... Невдовзі старший син Степан за 20 тисяч рублів при допомозі своїх кавказьких приятелів викупив у горців тіло свого батька. Тлінні останки козацького отамана поховано в Катеринодарі.

Про Якова Кухаренка залишилася пам'ять не лише як про видатного й хороброго генерала, а й як про талановитого письменника та знавця побуту запорозьких козаків. Його першим літературним твором була поема «Харко – запорозький кошовий», написана під впливом «Енеїди» Івана Котляревського. А перший історичний твір – «Огляд історичних фактів про Військо Чорноморське» – з'явився

1836 року. Тоді ж написана драма «Чорноморський побит на Кубані», яку Михайло Старицький опрацював для постановки на сцені. Це відома опера під назвою «Чорноморці», музику до якої написав український композитор Микола Лисенко. Пізніше Яків Кухаренко написав декілька етнографічних нарисів: «Козак Мамай», «Вороний кін», «Сирота-мова», «Вівці і чабани в Чорноморії», «Пластуни» та ін. Збірку його оповідань було видано 1880 року, а в 1927 році перевидано у Празі.

Дослідники вважають, що знайомство Якова Кухаренка з Тарасом Шевченком відбулося 1840 року в Петербурзі. Шевченко тоді мешкав на Василівському острові з двома земляками, студентами Академії. Три молоді господарі створили там щось на зразок літературного куреня, в якому панувала атмосфера січового братерства. А отаман їздив до Петербурга, де вчилася чимало кубанських козаків – його земляків, у службових справах. Так вони й потоваришували. Їхні зустрічі відбувалися в колі літераторів, які здебільшого походили з України. Яків Кухаренко був на той час кошовим отаманом, і до нього зверталися «батьку», всі інші називалися курінними товаришами. Для Шевченка, який все життя мріяв про часи, коли «... В степах України, о боже мій милий, блисне булава», поява тут, у Петербурзі, офіцера з Кубані, який збирає український фольклор, знає безліч українських пісень, цікавиться історією козаччини й сам описує її життя, звичайно ж, стало ніби провіщенням того, що українське козацтво відродиться, і не лише на Кубані, а й на Дніпрі. Та й Кухаренко теж сприймав молодого поета з України досить ностальгічно, адже той був з оспіваної кубанцями матінки-України. Отож, козацький старшина, щиро зацікавившись поезіями Шевченка, познайомив його з власною, ще в 1836 році написаною п'єсою «Чорноморський побит на Кубані».

Розповіді Кухаренка про життя-буття нащадків славних запорожців на Кубані заінтригували Шевченка. Він загорівся ідеєю відвідати «козацьку Україну-Чорноморію», щоб подихати козацькою волею, душею доторкнутися до сивої давнини. А Яків Герасимович готовий був прийняти свого щирого друга і писав йому зі станиці Уманської: «Курінний товаришу! Брате! Тарасе Григоровичу! Із Таганрога дві дороги на нашу Україну, перша: прямо через море байдаками на Ейську косу... друга – на Ростов і Кушовку... А з Кушовки курінний отаман Моргун, до якого ти прямо їдь, домчить тебе до мене чим знатиме, бо йому вже сказано... Приїзди, будь ласка, до нас подивитись на тих потомків, котрі два віки різались з ляхами, а третій – з черкесами. Нічого більше тобі не скажу, надіюсь балакати побачившись, а до того часу будь здоров, як вода, багатий, як земля – бий лихом об землю, як швець мокрою халявою

об лаву, а я, поки світа сонця, тобі, брате, буду щиро слугувати. Я. Кухаренко».

Що ж до п'єси «Чорноморський побит на Кубані», то загалом вона сподобалась Шевченку. Він сам відніс її до цензурного комітету, щоб дістати для Кухаренка дозвіл на публікацію. І згодом вона таки була опублікована в журналі «Основа». Так звичайне знайомство переросло в творчу й людську дружбу. Тарас Шевченко дарував Якову Кухаренку свої картини, твори, присвятив філософську поему «Москалева криниця». Упродовж багатьох років друзі листувалися. Коли Шевченко опинився у засланні, то, незважаючи на заборону спілкуватися з ним, отаман чорноморців допомагав поету матеріально й морально. У щоденнику Шевченка зберігся запис від 1 липня 1857 року, в якому він пише про Якова Кухаренка: «Я дорожу його думкою чутливою благородної людини так само, як і думкою невідомою самобутнього земляка мого».

Відтак і отаман Кухаренко в листах своїх називав його «братом, курінним товаришем своїм», запевняючи, що «готовий послати до нього душу свою». У листі від 8 березня 1860 року він пише: «Спасибі тобі, брате, курінний товаришу, що згадав мене, прислав нових «Гайдамак». Шкода, що не оддрукував ти за єдиним разом «Пустки», «Криниці» і прочого тобою мені присланого з того океянного Петровського... Дай Боже, щоб ти був здоров і не забував довіку люблячого тебе Якова Кухаренка».

Про щирість їхньої дружби свідчить і те, що саме Якову Герасимовичу Шевченко послав з листами свої вірші «Чернець» та «Садок вишневий коло хати», а також офорт «Притча про робітників на винограднику». Будучи в засланні, він створив ностальгічно-філософську поему «Москалева криниця», роботу над якою розпочав у другій половині 1847 року, в Орській фортеці, а завершив у Новопетрівському укріпленні. Цей твір став, певною мірою, доленосним для поета, адже в листі від 22 квітня 1857 року до Якова Ку-

харенка він говорить: «Пише мені курінний Лазаревський і упевняє мене, що незабаром мене випустять з цієї широкої хурдиги. Він пише, що добрий цар наш уже дав приказ розбивати мої кайдани. І плачу, і молюся, і все-таки не вірю. Десять літ неволі, друже мій єдиний, знівечили, убили мою і віру, і надію, а вона була колись чиста, непорочна, як те дитятко, взяте од купелі, чистая і кріпкая, як той самоцвіт-камень одшліфований! Я ще не дуже зостарівся, та знівечився... О віршах уже нічого й думати». А вже в листі від 5 червня читаємо: «Я писав тобі, друже мій єдиний, що вже не втну нічого віршами... Думав, що я вже зледашів, захолюнув в неволі, аж бачу – ні. Нікому тільки було вогню положити під моє горем не добите старе серце. А ти, друже мій, догадався, взяв та й підкинув того святого вогню. Спасибі тобі, друже мій єдиний. Довго я читав

твій лист, разів десять, чи не більше, та дочитався до того, що в мене не тільки очі – серце заплакало, мов та голодна дитина... Вставши раненько, помолився Богу, закачав рукава та заходився коло оці «Москалевої криниці». Бог поміг, то сьак, то так закінчив. Мені і полегшало». Незадовго до завершення поеми Шевченко вирішив присвятити її своєму другові з Кубані, і під заголовком її з'являється напис: «Я. Кухаренкові. На пам'ять 7 мая 1857 року».

Дружба таких непересічних особистостей могла послугувати реалізації ще багатьох творчих задумів, однак доля відміряла їм обом значно менше, ніж належало, з різницею лише в півтора роки. Згодом завдяки зусиллям сина Якова Кухаренка – Степана 1880 року в Києві було видано «Збірник творів Я. Кухаренка». А 1887-го вийшла книга «Исторические записки о Войске Черноморском». Тривалий час у родині отамана зберігався й надісланий Тарасом Шевченком автопортрет, котрий не лише Кухаренки, а й усі, хто їх знав, шанували як святу реліквію. **к**

Підготував Михайло ПОЛІЩУК

РОЗРИТА МОГИЛА

Тарас ШЕВЧЕНКО

Світе тихий, краю милий,
Моя Україно,
За що тебе сплюндровано,
За що, мамо, гинеш?
Чи ти рано до схід сонця
Богу не молилась,
Чи ти діточок непевних
Звичаю не вчила?
«Молилась, турбувалась,
День і ніч не спала,
Малих діток доглядала,
Звичаю навчала.
Виростали мої квіти,
Мої добрі діти,
Панувала і я колись
На широкім світі,
Панувала... Ой Богдане!
Нерозумний сину!
Подивись тепер на матір,
На свою Вкраїну,
Що, колишучи, співала
Про свою недолю,
Що, співаючи, ридала,
Виглядала волю.
Ой Богдане, Богданочку,
Якби була знала,
У колисці б задушила,
Під серцем приспала.
Степи мої запродані
Жидові, німоті,
Сини мої на чужині,
На чужій роботі.
Дніпро, брат мій, висихає,
Мене покидає,
І могили мої милі
Москаль розриває...
Нехай рие, розкопує,
Не своє шукає,
А тим часом перевертні
Нехай підрастають
Та допоможуть москалеві
Господарювати,
Та з матері полатану
Сорочку знімати.
Помагайте, недолюдки,
Матір катувати».
Начетверо розкопана,
Розрита могила.
Чого вони там шукали?
Що там схоронили
Старі батьки? Ех, якби-то,
Якби-то найшли те,
що там схоронили,
Не плакали б діти,
мати не журилась.

9 октября 1843,
Березань

УКРАЇНА - ПОНАД УСЕ..

Усвідомити те, що відбувалося в Україні упродовж останніх кількох місяців, складно, адже в обсягах інформації та дезінформації, яку отримувало населення нашої країни, в акціях та провокаціях, що змінювали одна одну, зрештою в кровопролитних боях у центрі столиці досі залишається багато запитань. Щоправда, й відповідей достатньо, аби зробити певні висновки.

Євро/Майдан

Майдан за Європу припинився 30 листопада. Все, що відбувалося потім – повстання народу проти системи влади, яка допекла всіх своєю жадібністю. Логіка людей, які стояли на Євромайдані, була доволі простою: Янукович – далекий від ідеалу президент, але нехай підпише договір з Європою. Через рік – вибори, і за нього вже точно ніхто не проголосує, а от підписаний ним договір працюватиме. Відтак, після жорстокого розгону Євромайдану 30 листопада, де зібралися в основному проєвропейськи налаштовані студенти, утворився інший Майдан, на який прийшли вже старші люди з конкретним наміром – домогтися відставки президента за свавілля, яке він допустив.

Це очевидно. Тепер переходимо до того, що залишилося поза увагою.

Велика гра

Під час акцій протесту США і Євросоюз зробили все для того, щоб залишити чинного на той час президента до 2015 року. Саме вони через українську опозицію всіляко стримували Майдан від радикальних дій, штурму Адміністрації президента. Головним чинником такої політики був страх революційного хаосу. До того ж, західні політики не хотіли брати на себе відповідальність за нову українську владу.

Фактично у «великій грі» за Україну брали участь два нечисті на руку гравці. Віктор Янукович, який вважав себе найхитрішим, і Володимир Путін, який робив вигляд, що вважає Януковича найхитрішим гравцем. Щоправда, він грав за Януковича не через якусь симпатію, а просто тому, що грати в Україні за Путіна більше нікому. В самий розпал протестів, які залишали лічені дні чинній владі, президент РФ обіцяє президенту України нечуваний кредит на кілька мільярдів доларів і неймовірні знижки на блакитне паливо. Для багатьох людей із здоровим глуздом одразу ж постало запитання: з якого дива така щедрість?

Єдине, що мав зробити в обмін на кредит Янукович, – розігнати Майдан і забезпечити входження України до Митного Союзу. Коли відпрацьовувався такий сценарій, у нього, напевне, закладалися десятки, якщо не сотні вбитих протестантів, та, схоже, російського президента

це анітрохи не бентежило. Тож у Києві, не без участі фахівців ФСБ, розпочалася спішна підготовка операції з розгону Майдану. 16 січня спеціалісти із ФСБ проштовхують через український парламент закони, які майже слово в слово повторюють ті, що були прийняті в Росії: заборона мітингів та демонстрацій, автоколон, кримінальна відповідальність за спроби повалити владу і таке інше.

Але московські сплечи, мабуть, таки не встигли прочитати книгу «Україна – не Росія» авторства другого президента нашої держави. Вони не передбачили того, що українці – не росіяни. І вже 19 січня отримали майстер-клас від наших громадян на вулиці Грушевського. Росіяни після прийняття законів, що обмежили їхні права, не зробили нічого, українці ж відповіли «коктейля-

ми молотова» у центрі столиці та захопленням обласних адміністрацій. Подальший перебіг подій усім відомий – криваве протистояння на Майдані 19 лютого, більше сотні загиблих, сотні поранених і зниклих безвісти... А ще втеча чинного президента.

Перемога?

Навряд чи можна вважати самоусунення Януковича та подальші дії тодішньої опозиції перемогою Майдану. Адже люди прагнули не зміни правителів, тим більше на тих, яких вони вже бачили в дії. Головною метою всіх, хто поклав своє життя в страшому протистоянні, і тих, кому пощастило вижити, була справжня революція, яка б дозволила змінити систему і домогтися того, щоб держава служила людям, а не навпаки. Що буде далі? Наразі всі чекають виборів Президента України. Народ висловлює необхідність повного перезавантаження влади, та поки що просто поблажливо очікує, трепетно зберігаючи пам'ять про тих, хто поклав свої життя на вівтар світлого майбутнього української нації.

Редакція журналу «Кордон» не може залишатися осторонь великої трагедії, яка стала уроком для всіх, тож ми вкотре згадуємо тих, хто віддав своє життя заради високої мети. К

ЄДИНІ

Щодня, виходячи з дому, я чую з вікон прилеглих будинків позивні телевізійних новин. Рано біля метро – черги за пресою. Люди стурбовано вчитуються у свіжі шпальти. Вони потребують інформації, виваженої і чесної. Вони хочуть правди. Вибух громадянської активності вочевидь був уже неминучий. Протест проти свавілля влади згуртував людей. Та ще більше об'єднала загроза воєнного вторгнення. У всіх на вустах – одне: невже буде війна? Страх в очах старшого покоління і рішучість на юних обличчях.

Україна сколихнула увесь світ. У Європі й Америці, на Далекому і Близькому Сході громадськість підтримала наш народ в прагненні свободи та миру. Вочевидь слова Махатми Ганді «Якщо хочеш, щоб світ змінився, – сам стань цією зміною» – сьогодні саме про Україну.

Не таємниця, що громадську думку значною мірою формують засоби масової інформації. Через сюжети новин, шпальти газет, інтернет-сторінки та соціальні мережі інформація миттєво шириться світом і впливає на свідомість людей. Надто складно фільтрувати й аналізувати події. Тим більше складно не піддаватися емоціям, коли звідусіль чуєш про зраду й підступ, загарбництво та свавілля. Українське суспільство балансує на межі війни і миру. І всі, хто може хоч чимось зарадити, намагаються втримати людей від братовбивства й агресії. В єдиному пориві об'єднуються журналісти й актори, музиканти і письменники. Інтелігенція, люди культури, науки та мистецтва, як найбільш прогресивна і водночас гуманістична частина громади згуртувалися заради миру і цілісності держави, активно висловлюючи свою позицію. «Ми – єдині!», – звучить звідусіль. Не слід піддаватися паніці і провокаційним заявам. Ми – разом, і в цьому наша сила!

ЄДИНА
КРАЇНАЕДИНАЯ
СТРАНА

ЕДИНАЯ СТРАНА – ЄДИНА КРАЇНА

Український прапор як символ єдності майорить на всіх телеканалах з написом «Єдина страна – Єдина країна». Українські ЗМІ об'єдналися, реалізуючи цей проект. Відомі журналісти, артисти, спортсмени звернулися до співгромадян із закликотриматися разом.

Звертаючись з телеекрану і українською, і російською, ведуча телеканалу **Алла Мазур** наголошує, що їхній загін глядачів – самостійний, небайдужий, з власною думкою. Вона спілкується і радиться з ними незалежно від того, де вони мешкають та якою мовою говорять:

на пекло. І ти вдвляєшся у телевізійні кадри звітти, намагаючись побачити обличчя свого тата. Війна – це коли мама щонаочі плаче і молить Бога врятувати її чоловіка. У мене два сини, і я не готова виховувати їх для війни. Ми продовжуємо мріяти, що влітку поїдемо у Крим, привітний і спокійний Крим без війни. Крим яскравих кольорів, сонця і моря. Тому я прошу, Боже, врятуй наших людей від війни...»

незаперечний серед усіх верств населення. Його пісні знають і в Україні, і в Росії, з усіх сцен і майданчиків він закликає до миру, переконує, що сила народу – в єдності. У тривожні дні розбрату лідер української групи «Океан Ельзи» звертається до українців, а також до братів росіян: «Те, що зараз відбувається, – немислимо! Я бачив мільйони ваших облич, ваших очей, я знаю сотні з вас особисто! Я ніколи не міг подумати, що таке коли-небудь станеться! Я знаю, ви – порядні, добрі люди

«Як журналіст, громадянин і мама, я знаю, Схід і Захід, Південь та Північ – це одна країна, велика і красива, з величезним потенціалом. Тут у всіх одне бажання – мирно жити в нашому спільному домі. Не дамо його зруйнувати!»

Зі словами підтримки до українських військових у Криму звернувся журналіст **Андрій Куликів**: «Ще за радянською спеціальністю я військовий перекладач. Хто б міг подумати, що для розмови із супротивником переклад не знадобиться. Зараз я не з вами, як багато людей мого віку. Підвищать призовний вік – будемо поради. З вами серцем і думками вся Україна».

Телеведуча **Наталія Мосейчук** нагадала, що багатьом українцям і росіянам знайомі втрати і горе війни. «Я знаю, що таке війна, – говорить вона у зверненні. – Це коли батька забирають в Афганістан, і життя родини перетворюється

НЕХАЙ ЇХ ПОЧУЄ УВЕСЬ СВІТ

Ті, чий обличчя і діяльність знає увесь світ, з перших днів спротиву стояли пліч-о-пліч поряд зі звичайними людьми на Майдані. І зараз звертаються до людей зі словами підтримки і проханням зберегти мир. Посол доброї волі UNICEF в Україні співачка **Руслана Лижичко** закликала світове співтовариство вжити всіх заходів, аби протистояти пропаганді російського режиму, зберегти територіальну цілісність України і підтримати кримських татар у їхньому прагненні залишатися частиною незалежної України. «Проблема Криму – це проблема усього світу», – наголошує лауреат нагороди Держдепартаменту США «Жінка мужності».

Із завмиранням серця тисячі людей дослухаються до **Святослава Вакарчука**, авторитет якого

всієї Росії, не хоче війни! Скажіть це голосно вашим політикам! Скажіть це вашому президенту! Рішення ввести війська в Україну може стати початком великої біди для всіх!»

До усіх сторін конфлікту звернувся і популярний в Україні та Росії шоумен **Володимир Зеленський** з проханням припинити насилля і сепаратистські кроки, вкотре наголосивши, що ні національними, ні мовна приналежність не є вирішальними. Адже Україна – багатонаціональна держава, і всі ми, українці, росіяни, татари, вірмени та євреї, молдовани й румуни, є громадянами цієї держави, і тільки ми своєю єдністю і незламністю від впливом політичних катаклізмів здатні вберегти цю землю від війни та розбрату. Тільки розум і любов до ближнього врятують тисячі життів.

НА СПОРТИВНИХ АРЕНАХ

Українські спортсмени також активно підтримали свою державу на шляху до змін і миру. Зокрема, **Богдана** та **Олег Мацьоцькі** висловили підтримку своїм співвітчизникам на барикадах Майдану. Українська гірськолижниця на знак протесту проти дій української влади відмовилася від подальшого виступу на Олімпійських іграх в Сочі. У свою чергу українські лижниці **Марія Лісогор** та **Катерина Сердюк** хотіли взяти участь в гонці з траурними стрічками в пам'ять жертв трагічних подій у Києві. Однак олімпійський комітет заборонив вносити зміни до екіпування, і командний спринт пройшов без українок.

Олімпіада з античних часів була символом миру, адже на час змагань припинялися війни і збройні конфлікти між учасниками. Тим більш цинічною, ганебною є агресія з боку країни – організатора Олімпіади-2014. Вперше в історії олімпійського руху було порушено традиції і гуманістичні принципи. До слова, у зв'язку із загарбницькою політикою Росії щодо України багато політиків відмовилися відвідати відкриття Паралімпійських ігор в Сочі. На Ігри в Росію не поїхали, зокрема, офіційні делегації США, Великобританії та Франції.

Українська паралімпійська збірна прийняла рішення залишитися на змаганнях і боротися за мир на спортивній арені. У свою чергу президент Національного паралімпійського комітету України **Валерій Сушкевич** двічі зустрічався з президентом РФ, намагаючись переконати його відмовитися від військової інтервенції щодо Української держави. Та марно. Під час урочистого параду команд на відкритті Паралімпійських ігор в Сочі Україну представляв лише один спортсмен, біатлоніст-візочник **Михайло Ткаченко**, який ніс прапор нашої держави. Протестуючи проти російської агресії, українська збірна не брала участі у церемонії відкриття. Наші спортсмени не від-

ОРГАНІЗАТОРИ НАМАГАЛИСЯ НЕ ДОПУСТИТИ ДО ПАРАДУ КОМАНД УКРАЇНСЬКУ ЛИЖНИЦЮ ЛЮДМИЛУ ПАВЛЕНКО У ВІНКУ ІЗ СИНЬО-ЖОВТИМИ СТРІЧКАМИ І НАПИСОМ «МИР» НА ВБРАННІ. ОДНАК СПОРТСМЕНИ З ІНШИХ КРАЇН ЗАХИСТИЛИ ДІВЧИНУ.

мовилися від участі у змаганнях, і в цьому їх підтримали колеги з інших країн, адже кожна золота медаль – це підняття українського прапора, це ще одна перемога українців над агресією і свавіллям. Кожного разу, коли вони виходили на старт, довкола майорили синьо-жовті кольори тих, хто проти війни. До речі, на екваторі змагань наші спортсмени присвятили свої перемоги українським військовим. Про це заявила в інтерв'ю срібна призерка чемпіонату з біатлону **Олександра Кононова**: «Усі сьогоднішні перемоги ми присвячуємо нашим морякам у Криму, які стоять під дулами автоматів російських військ і тримаються з честю». На церемонії закриття паралімпіади також не обійшлося без прикрих інцидентів. Організатори намагалися не допустити до параду команд українську лижницю **Людмилу Павленко** у вінку із синьо-жовтими стрічками і написом «МИР» на вбранні. Однак спортсмени з інших країн захистили дівчину.

До речі, українські паралімпійці продемонстрували не лише патріотизм, витримку та чітку громадянську по-

зицію, а й високі спортивні результати, адже завоювали 25 медалей, з яких п'ять – золоті. Таким чином, українські спортсмени стали другими за загальною кількістю нагород та четвертими у загальнокомандному заліку.

Разом – ми сила! Разом ми все подолаємо! – проголосив український велетень **Василь Вірастюк**. Він був капітаном збірної богатирів України, яка чотири рази виборювала титул найсильнішої нації планети. У складі команди були хлопці з різних регіонів країни – півдня й півночі, заходу й сходу. Тільки разом ми можемо бути сильними!

«ВІД ЛУГАНСЬКА ДО КАРПАТ ФАНАТ ФАНАТУ – ДРУГ І БРАТ»

Загроза миру і спокою в державі об'єднала, здавалося б, непримиримих противників – футболних фанатів. Ультрас оголосили про загальне перемир'я між рухами фанатів різних клубів на невизначений термін на матчах чемпіонату України. «Вважаємо, що зараз відносини між нами повинні будуватися за принципом того, що ми всі в першу чергу – українці, – йдеться у заяві на сторінці ультрас у соцмережі. – Тобто на першому місці мають бути взаєморозуміння, довіра та взаємовиручка». На знак миру і злагоди українські ультрас провели так звані матчі єдності, зокрема між фанатами «Шахтаря» і «Динамо». А на матчі «Динамо – Таврія» вболівальники відтворили на трибунах прапори ВМС України на підтримку українських військових.

Силу духу й витримку продемонструвала і збірна України з футболу, отримавши впевнену перемогу в товариському матчі з командою США, що проходила на Кіпрі. Попри тривалі дискусії, чи варто проводити товариський матч у такий складний для нашої країни час, футболісти вирішили підтримати свій народ гарною грою. А тренер української збірної **Михайло Фоменко** поставив перед командою завдання: неодмінно виграти. Товариський матч між українською та американською збірними відбувся під гаслом «Мир для України!».

Свою впевнену перемогу українські футболісти присвятили українському народові. Проти війни та розбрату висловився і **Олександр Шовковський**. Крайній воротар незалежної України, протягом вісімнадцяти років він відстоював честь країни на стадіонах світу, тож і тепер у критичний момент нашої історії не залишився осторонь: «Мені доводилося бувати в різних містах України – у Донецьку і Львові,

Івано-Франківську і Харкові, Луганську й Сімферополі, і скрізь я зустрічав доброзичливість. Я розмовляю російською, але добре знаю українську мову. Це не заважає мені вільно спілкуватися з усіма жителями нашої країни. Мені не раз доводилося захищати кольори нашої держави. Не Півдня чи Півночі, не Заходу чи Сходу, а всієї нашої України. І я хочу, щоб ми жили в одній країні, були щасливі й вільні у цій країні. Об'єднуйтеся заради нашого майбутнього!»

ТОВАРИСЬКИЙ МАТЧ МІЖ УКРАЇНСЬКОЮ ТА АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗБІРНИМИ ВІДБУВСЯ ПІД ГАСЛОМ «МИР ДЛЯ УКРАЇНИ!». СВОЮ ВПЕВНЕНУ ПЕРЕМОГУ УКРАЇНСЬКІ ФУТБОЛІСТИ ПРИСВЯТИЛИ УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДОВІ.

«Я виріс у Луцьку, – говорить гравець національної збірної України з футболу **Анатолій Тимошук**. – І де б я не був, де б не грав, у моєму серці завжди моя Батьківщина – Україна. На світі є сила, більша за зброю. Це – любов. Нехай вона живе у ваших серцях і об'єднає вас. Будьте мудрі, не йдіть за провокаціями. Заради братства, єдності та любові до України будьмо мудрі, будьмо єдині. Слава і мир Україні!».

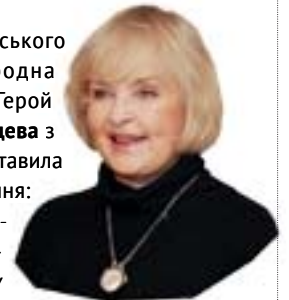
«Я виріс у Луцьку, – говорить гравець національної збірної України з футболу **Анатолій Тимошук**. – І де б я не був, де б не грав, у моєму серці завжди моя Батьківщина – Україна. На світі є сила, більша за зброю. Це – любов. Нехай вона живе у ваших серцях і об'єднає вас. Будьте мудрі, не йдіть за провокаціями. Заради братства, єдності та любові до України будьмо мудрі, будьмо єдині. Слава і мир Україні!».

УВЕСЬ СВІТ – ТЕАТР

Прогресивна інтелігенція, представники культури та мистецтва, науки й освіти – саме з них починаються зміни в суспільстві, вони здатні повести за собою людей і зараз об'єдналися заради миру та цілісності країни. До їхніх слів слід дослухатися у часи скрути і відчаю. Сьогодні їхні слова звучать як розпачливий крик. «Невже ми безсилі протистояти війні, невже наше братерство має бути зруйноване?», – запитують у своєму зверненні до російських колег українські кінематографісти. **Лариса Кадочникова, Кіра Муратова, Роман Балаян, Раїса Недашківська** і багато відомих людей зі світу кіно, які підписали це звернення, усвідомлюють, що всі ми стали заручниками амбіцій політиків.

В ефірі українського телебачення народна артистка України, Герой України **Ада Роговцева** з болем у серці поставила риторичне запитання:

«Якщо можна зупинити насилля розчерком пера, чому це не робиться?.. Все життя я працюю у кіно і театрі. За сюжетом багатьох фільмів і п'єс я ховала своїх дітей, своїх синів. Інколи закінчувалася вистава, і я отримувала квіти за свою роботу, оплески. Театр життя набагато страшніший, і не приведи Господи нам почути оплески людей, які будуть проваджати героїв, яких виноситимуть у трунах повз нас. Бережи Боже! Діти, які стоять зараз перед смертю, майже не озброєні, наші хлопчики вивисили плакат: «Двічі не вмирають!» Вмирають... Вмирають материнські серця. Серця батьків, дружин, братів, сестер, коли вони хоронять вас, дорогі наші діти. Вмирає щоразу серце великої нашої Батьківщини. Тому що для мами є тільки одне поняття: син, донечка, дитя. А не герой. Світла пам'ять героям! І борони Боже тих, хто може ними стати. Війни – Ні! Ні! Ні! Тому що ніщо не може вилікувати материнське серце».

У відповідь українців підтримали російські митці **Олег Басилашвілі, Ельдар Рязанов, Сергій Юрський, Михайло Жванецький, Галина Волчек, Володимир Гостюхін, Армен Джигарханян, Олена Яковлева, Андрій Кончаловський, Валентин Гафт, Борис Гребеншиков, Юрій Шевчук, Сергій Гармаш, Лія Ахеджакова** та багато інших. Ми – з вами! – лаконічно й чітко висловили вони свою позицію проти військової агресії російських військ.

Щоправда, якщо події в Криму об'єднали українське кінешо, то в Росії вони запустили процес розколу, адже частина громадян РФ, зокрема велика група театральних діячів, під тиском пропагандистської машини підтримала окупаційну урядову ініціативу. Однак є надія, що перші паростки свободи, які проросли цієї весни в Україні, розбудять і російське суспільство. Згідно з дослідженням Всеросійського центру

АНДРІЙ МАКАРЕВИЧ, співак і музикант:

«Такой разнузданной пропаганды и такого количества вранья я не припомню с лучших брежневских времен. Да и то не сравнить: возможностей тогда было меньше. Ребята, вы чего добиваетесь? Создания общественного мнения для ввода войск на территорию суверенного государства? Оттяпать Крым?»

А ведь уже удалось зазомбировать довольно большое количество идиотов и просто неучей с нестабильной психикой. Уже рвутся с оружием в руках спасать русскоязычное население – как бы оно к этому вызывает. А они и поверили. Ребята в телевизоре, вы чего добиваетесь? Надолго рассорить два народа, живущих бок о бок? У вас получается. А чем это кончается, знаете? Войны с Украиной захотели? Так, как с Абхазией? Не выйдет: ребята на Майдане уже закалелись и знают, за что бьются, – за свою страну, за свою независимость. А мы за что? За Януковича?»

АНДРІЙ МЯГКОВ, російський актор, народний артист РСФСР:

«Желаю украинцам, и с той, и с другой стороны стоящим, только мира. А для этого нужны воля, ум, выдержка и любовь к ближнему своему. Я желаю, прошу, умоляю забыть распри и решить всё мирным путем».

БОРИС ГРЕБЕНЩИКОВ, співак і музикант, лідер гурту «Акваріум»:

«Мы все сейчас находимся в очень тяжелом положении. Ваша страна, наша страна – всё равно одна страна, один народ. И то, что сейчас между нами сеют рознь... Как говорил великий Антоний Сурожский, сеющее рознь между людьми умножает ненависть и тьму. Тот, кто ненавидит одних ради других, играет на руку дьяволу. Я молюсь за то, чтобы это кончилось. Чтобы мы перестали воевать друг с другом, потому что это на руку только людям, которые получают за это деньги».

ЛІЯ АХЕДЖАКОВА, актриса, народна артистка Росії – одна з небагатьох російських кінематографістів, які відповіли підтримкою на емоційне звернення українських колег: *«Я подписала только для того, чтобы мои коллеги на Украине не думали, что я такая же, как и те, кто занимается этой страшной пропагандой. Ребята, мы с вами! И все. А сделать ничего нельзя. Заработала страшная машина. Впереди идет пропаганда, за ней идет корысть и алчность. За ними – властолюбие и холуйство».*

ЮРІЙ ШЕВЧУК, соліст гурту ДДТ:

«Где политика?! Где вагоны перевозчиков? Где народная дипломатия? Где посол? Почему наши «умные, смелые, радующие за русский народ депутаты» не приехали на Майдан, в Раду уже в декабре прошлого года, бесстрашно не высказались, не спели свои куплеты... Олимпиада... А теперь, как обычно, прикрываются войсками, молодыми пацанами, кровью. Мы – люди Украины и России – родня. Каждому из нас просто необходимо сделать всё возможное, чтобы не допустить братоубийственной бойни. Иначе победит бесчеловечность...».

вивчення громадської думки, 73% росіян виступають проти втручання у справи України. У свою чергу підготовку до анексії Криму засудили опозиційні сили РФ. У заяві Республіканської партії Росії – Партії народної свободи говориться: «Главную причину мы видим в нежелании российских властей признать за народом Украины его суверенное право решать свою судьбу самостоятельно. И теперь Путин пытается душить свободолюбие не только в России, но и в сопредельном государстве... Мы требуем от Владимира Путина немедленно отказаться от намерений использования Вооруженных сил РФ на территории Украины!». До речі, російські опозиціонери, зокрема Борис Немцов і Володимир Явлінський, також взяли участь у Марші Миру – громадській акції проти війни.

Марш Миру, що пройшов у Москві 15 березня, зібрав тисячі людей, які вийшли на мітинг під українськими прапорами, аби висловитись за мир і дружбу та засудити агресивні наміри уряду. В резолюції мирної акції міститься звернення до народу України: «Братья и сестры, знайте, что, несмотря на чудовищную ложь пропаганды и зомбирование официальными СМИ, десятки миллионов людей по всей России против вмешательства путинского режима во внутренние дела Украины. Честная Россия – на вашей стороне!»

Слід визнати, що широкомасштабна інформаційна війна, яку продумано й цілеспрямовано вела проти України Росія, досягла своїх результатів, і не лише на Сході та Півдні України. Та перед загрозою вже не інформаційної, а цілком реальної війни та знищення державності об'єдналися всі: опозиція і регіонали, міліція і народна самооборона, старші й молодші, інтелігенція і робітничі верстви. «Головне, щоб не було війни» – чути звідусіль: від бабці на базарі, професора в аудиторії, таксиста й аптекаря, бізнесмена і студента. Такого єднання української громади не було, мабуть, за всю нашу історію.

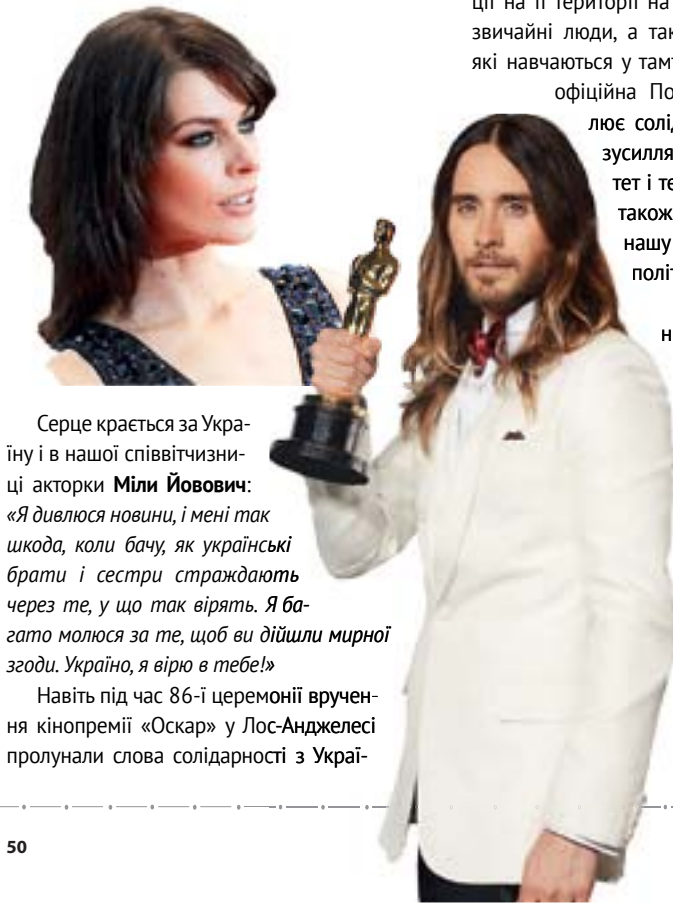
Війну почати легко, досить іскри – і полум'я вже неможливо буде загасити. А в ньому згорять молоді життя тих, кому не байдуже майбутнє України. Тому від кожного залежить – не допустити війни. Мир і єдність України – за це висловлюються нині відомі люди і в Україні, і в Росії.

ГОЛУБИ МИРУ

Увесь світ спостерігає зараз за Україною, яка відстоює свою свободу, незалежність і єдність. У відеозверненні до українців польські актори та співаки висловили солідарність з українським народом. Серед учасників акції – відомий актор **Даніель Ольбрихскі**: *«Кожна людина, якщо у неї є мрії, рішучість, характер і мудрість, здатна реалізувати свої мрії. Моя країна за останні чверть століття це довела, і сьогодні – ми зовсім інша країна. Наш народ виявив мудрість, добре знав, куди йде, і нам це вдалося. Ми спостерігаємо за подіями в Україні з хвилюванням, солідарністю і доброзичливістю, навіть більше, ніж зі стурбованістю, тому що сподіваємося на щасливий кінець».*

Навіть удалекій Америці люди висловлюють підтримку українцям. Так, нещодавно **Арнольд Шварценеггер** підтримав український народ за допомогою поста у своєму Twitter, а потім записав відеосюжет, де побажав українцям удачі та перемоги у боротьбі за свободу й демократію мирним шляхом.

Серце крається за Україну і в нашій співвітчизності акторки **Міли Йовович**: *«Я дивлюся новини, і мені так шкода, коли бачу, як українські брати і сестри страждають через те, у що так вірять. Я багато молюся за те, щоб ви дійшли мирної згоди. Україно, я вірю в тебе!»*

Навіть під час 86-ї церемонії вручення кінопремії «Оскар» у Лос-Анджелесі пролунали слова солідарності з Украї-

ною. Підтримку українському народові висловив американський актор **Джаред Лето**, звертаючись до громадян України, яка потерпає від російського тиску: *«Коли ви боретеся за те, аби ваші мрії здійснились, ми тут думаємо про вас».*

За відомими людьми хвилю підтримки і солідарності підхопили звичайні громадяни в усіх куточках світу. Вони виходять на вулиці і площі міст з українськими прапорами і плакатами «Ми за мир!». Масштабні акції пройшли і в американських Вашингтоні, Х'юстоні, Бостоні, Філадельфії та Чикаго. У Нью-Йорку з гаслами «Ні – війні в Україні!» вийшли представники не лише української, а й інших діаспор, зокрема російської.

Висловити солідарність з українським народом у його прагненні до демократичних змін і одночасно проти брутальної інтервенції на її території на вулиці Кракова вийшли звичайні люди, а також українські студенти, які навчаються у тамтешніх вузах. Як відомо, офіційна Польща постійно підкреслює солідарність з Україною в її зусиллях зберегти свій суверенітет і територіальну цілісність, а також усіма силами підтримує нашу державу на міжнародній політичній арені.

Грузія, яка також пройшла нелегкий шлях становлення, не залишається осторонь. Грузинські учасники шоу талантів на підтримку українського народу, тримаючи прапор України, виконали пісню групи «Океан Ельзи» – «Я не здамся без бою», викликавши бурхливі овації глядачів.

Сотні людей з кримсько-татарськими прапорами вийшли на

вулиці турецької столиці. Учасники акції висловлювали солідарність з корінним населенням Криму і різко засудили дії військового агресора.

Підтримуючи прагнення свободи і незалежності українців, на Вацлавській площі в Празі встановили скульптуру крилатого коня Пегаса, створеного з автошин. Автор скульптури Одржей Гудец використав для свого твору автомобільні покривки як один із символів Євромайдану. Як відомо, під час трагічних подій на вулиці Грушевського в Києві протестувальники спалювали саме покривки, створивши вогняну перешкоду від нападів силовиків на барикади демонстрантів.

Антивоєнний рух охопив планету, користувачі соціальних мереж у єдиному пориві висловлюються за мир і засуджують військову агресію. Великою популярністю на інтернет-сторінках користується натхненне виконання українського гімну російською мовою. Задля об'єднання нашої держави і щоб пояснити всім в Україні і поза її межами, про що співає український народ, тримаючи руку на серці, активісти переклали гімн України російською та англійською мовами, зберігши зміст, красу і мелодію. Одна із авторів перекладу **Олена Болтушкіна** пояснила: *«Вони хотіли, щоб люди в усьому світі зрозуміли, про що співається в українському гімні і чому в скрутні часи він не сходить з вуст мільйонів українців, надихає їх і об'єднує. Слова державного гімну нагадують, що українці сильні й незламні, і це не перші випробування, які випали на нашу долю, тож ми вкотре все здолаємо».*

На підтримку України дизайнери-графіки із 45 країн світу взяли участь у міжнародній плакатній акції «Голос Миру». Плакат був і залишається важкою художньою артилерією, адже візуальне повідомлення здатне потрапити точно в «больову точку» свідомості. Тож у Києві на Хрещатику просто неба було відкрито виставку, експозицію якої складають 60 плакатів, зміст яких однозначний: ми – за мир!

Я ПІДТРИМУЮ СВОЮ АРМІЮ

Перед загрозою війни українці як ніколи готові підтримати наших військових та прикордонників, які не зраджують присязі й тримаються незважаючи ні на що. Патріотичне піднесення, яке охопило всю Україну, показало, що тут цілком сформоване громадянське суспільство, здатне відповісти на будь-які загрози територіальній цілісності та суверенітету нашої держави. Українці пишаються стійкістю наших військових і прикордонників, які протистоять у Криму озброєним окупантам, залишаються вірними священним словам присяги захищати Українську державу, непохитно стояти на сторожі її свободи і незалежності.

Незважаючи на шалений моральний та фізичний тиск, погрози й шантаж, українські

прикордонники в Криму всіма засобами продовжують утримувати систему управління кордоном та залишаються вірними присязі на вірність українському народові. І щодня на адресу захисників державних рубежів України від українців надходять слова підтримки та вдячності. Все більше людей надсилають благодійну фінансову допомогу прикордонникам та членам їхніх сімей, які потрапили в облогу агресорів. Більше мільйона гривень перерахували прикордонникам небайдужі громадяни. Окрім того, деякі мережі станцій технічного обслуговування на безкоштовній основі ініціативно запропонували ремонт транспортних засобів охоронців кордону, а захисникам кордону з Росією прості люди звозять ковдри, спальні мішки та інші необхідні речі.

Дорослі та діти, багаті й бідні підтримали українське військо. Кожному став зрозумілим справжній зміст слів: «Народ, який не хоче годувати власну армію, годуватиме чужу». І виявилось, що українці готові й здатні підтримувати свою армію і словом, і конкретними справами. Станом на 28 березня на рахунки Міністерства оборони України в рамках акції «Підтримай Українську армію» надійшло вже більше 60 млн гривень від юридичних та фізичних осіб як допомога Збройним Силам України. Активісти гуртуються і допомагають

НАВІТЬ НАЙМЕНШІ УКРАЇНЦІ СВОЇМИ ПОСМІШКАМИ НАДИХАЮТЬ СВОЇХ ЗАХИСНИКІВ. У ДНІПРОПЕТРОВСЬКУ ДІТИ ВИЙШЛИ НА ВУЛИЦІ НА ЗАХИСТ МИРУ ТА ЄДНОСТІ УКРАЇНИ.

армії продовольством, збирають кошти на все необхідне, купують рації, бронезилети, нові запасні частини для військової техніки, обладнання і медикаменти. Волонтери збирають посилки по всій Україні і привозять до військових частин. Цілими колективами українці перераховують кошти на рахунок ЗСУ. Численні групи в соціальних мережах на кшталт «Я підтримую армію України» у Facebook розповсюджують інформацію і слова моральної підтримки тим, хто стоїть перед загрозою війни.

Юні українці також беруть активну участь в акціях підтримки наших військових. Підняти бойовий дух військовослужбовцям ВМС України мали на меті організатори акцій «Ми з Вами, моряки!» у Чернігові. Школярі збрали листи, малюнки та відеозвернення, у яких дякували

морьякам, які захищають рідну землю від війни, висловлювали побажання, щоб Україна була єдиною та неподільною.

Навіть найменші українці своїми посмішками надихають своїх захисників. Так, діти у Дніпропетровську вийшли на вулиці на захист миру та єдності України. Близько сотні малюків створили на площі міста імпрізовану Алею миру, розвісивши тисячу паперових журавликів, що символізують мир і злагоду. Діти разом з батьками скандували «Миру мир!» та «Ні – війні!». У Луцьку мами організували акцію проти війни, яка може розгорнутися в Криму. Дитячий флешмоб відбувся в межах всеукраїнської акції «Майбутнє проти війни», і влаштували його одночасно у багатьох містах України. Учасники створили карту України за допомогою відбитків дитячих долонь на ватмані, що символізує необхідність недопущення війни на теренах України задля її майбутнього.

Якщо навіть маленькі діти стають на захист миру і спокою на цій землі, то це свідчить про те, що Бог пам'ятає про нас, і є надія на щастя і майбутнє без війни для всіх. І найбільше – для дітей, і не лише українських, адже сьогодні вирішується їхнє майбутнє. К

Підготувала Леся МЕДВЕДЕНКО

КОРДОН

